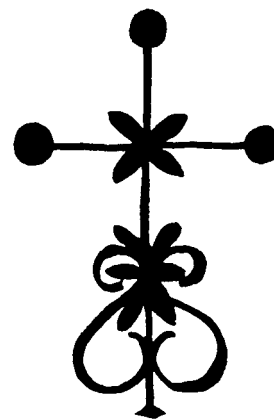

TARVAS KOTISEUTULEHTI

N:o 1
2011

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

MITÄ KERTOO TARVASJOEN VETERAANIKIVI

Usein kuulee kysyttävän, miksi Tarvasjoen veteraanikivi on Kenttätuvan mäellä. Sanotaan, että sehän on siellä aivan syrjäisessä paikassa, poissa Tarvasjoen tavallisesta jokapäiväisestä elämästä. Muissa pitäjissä veteraanikivet yleensä ovat keskustan keskeisimmällä paikalla ja näin myös kunnianosoitukset niiden luona ovat näyttäviä tilaisuuksia.

Kun Tarvasjoen veteraanikivi vuonna 1989 Kenttätuvan kalliolle pystytettiin, käytiin avoin ja laaja keskustelu muistokiven sijoituspaikasta ja melko yksimielisesti päädyttiin nykyiseen kohteeseen. Paikan ratkaisi tuon alueen historia ja siihen liittyen sodan ajan sukupolven vahvat muistot ja tunnesiteet sotavuosilta.

Talvisodan uhatessa toteutettiin yleinen liikekannallepano. Niinpä Tarvasjoen ja Karinaisten reserviläiset saivat kutsun saapua Kenttätuvalle 8.10.1939, josta he varustetuna lähtivät vielä saman päivän iltana linja-autoilla Turkuun, siellä muodostettuun JR 14/I/1. komppaniaan. Vaikka heidän lähtiessään ei vielä uskottu talvisodan syttymiseen, näin todellisuudessa tapahtui. Niinpä saattamaan saapunut runsas omaisten ja ystävien joukko näki osan lähtijöistä viimeisen kerran. Silloin lähteneestä Tarvasjoen 60 reserviläisestä 20 kaatui Talvisodassa. Vanhemmalle sukupolvelle tuo lokakuun ilta oli ollut merkittävä, kuin menneen hyvän ajan loppu ja Suomen historiassa ratkaiseva käänne. Lähtevien ja kauempaa sisämaasta tulevien linja-autojen häipyvät valokiiilat pimeässä yössä olivat kuin katoava maailma.

Vielä traagisempi oli Tarvasjoen komppanian (JR 35/I/1.) lähtö jatkosotaan juhannusaattona 1941 tältä samalta urheilukentältä ja

Tarvasjoen Veteraanikivi. Kuva Eeva Sisso.

Kenttätuvan mäeltä. Komppaniaa oli koottu viiden päivän ajan ja komppanian 205 lähtevästä miehestä yli 150 oli Tarvasjoelta ja loput tuttuja miehiä Marttilasta. Lähtevillä oli ollut noiden päivien aikana perhejuhlia, kuten häitä ja ristiäisiä ja he olivat käyneet kunnia-käynnillä Talvisodassa kaatuneita aseveljiään muistaen sankarihaudalla. Lähtöpäivänä lähes koko pitäjän väki saapui hyvästelemään lähtijöitä.

Historia kertoo tuosta sotaan lähdöstä 70

vuotta sitten näin: ” Illansuussa väkeä alkoi virrata Kenttätuvalle, kun sotilaiden omaiset, ystävät ja naapurit saapuivat jättämään jäähyväisiä. Valmistautuminen marssille Paimion asemalle oli aloitettu kello 17. Viikon aikana armeijalle otetut hevoset ajoneuvoinen kuormattiin ja miehet kokosivat marssivarusteet.

Lähdön tunnelmissa paikalle saapunut Tarvasjoen kirkkoherra Otto Perko puhui sotilaille ja omaisille, pyrkien yhteisessä hädässä luomaan lohdutusta ja turvallisuutta. Lähdön

hetkellä itkettiin monet itkut. Kun marssi kello 22 Paimioon alkoi, lotat muodostivat kunniakujan urheilukentältä maantielle ja lauloivat Sillanpään marssilaulua. Oli omalla tavallaan ikimuistoinen juhannusilta. Luonto oli ihanimmillaan, mutta kaiken kauneuden keskellä oli pelon, epävarmuuden ja jopa kuoleman tuntu. Monet tunsivat, että ei se aika, josta he nyt lähtivät, enää koskaan palaa.”

Koko sodan ajan Kenttätupa ympäristöineen oli vilkkaan vartio- ja Lotta-toiminnan keskus. Läheisellä Työväentalon mäellä oli miehitetty ilmavalvontatorni. Sotilaspojat ja lottatyöt kokoontuivat myös talon piirissä säännöllisesti.

Rauhan tultua Tarvasjoen komppania myös kotiutui Kenttätuvan kautta 14.11.1944.

Komppaniasta, jota sodan aikana oli monet kerrat täydennetty, oli kaatunut 75 miestä ja 211 haavoittunut. Palaavassa komppaniassa oli enää vain 36 tarvasjokelaista, joista ainoastaan 11 oli koko sodan ajan palvelut yksikössä ja olivat täältä lähtijöitä.

Edellä kerrottuun viitaten on luonnollista, että Tarvasjoen veteraanikivi on Kenttätuvan mäellä. Se on yksi näyttävimmistä muistokivistä kahden kenttätykin välissä, kertoen karulla tavalla viime sodista ja niiden veteraanisankareista. Kiven vierellä on kunnan keskusliipputangossa Suomen lippu liehunut jo 80 vuotta. Urheilukenttä ja Kenttätuvan maasto ovat olleet lukemattomien urheilukilpailujen ja suurienkin ulkoilmajuhlien juhlakenttänä. Ehkä me voimme yksimielisesti todeta, että veteraanikivi on Tarvasjoen keskipisteessä, seisoen seudun ja koko Suomen historian kohtalon vuosien ydin alueella.

TARVASJOEN SANKARIVAINAJAT 1941 -1945

Tarvas-lehdessä 2/2009 julkaistiin luettelo Tarvasjoen Talvisodan sankarivainajista. Nyt kun jatkosodan alkamisesta tulee kuluneeksi 70 vuotta, on varmaan syytä koota luettelo myös Tarvasjoen jatkosodan sankarivainajista. Käyttäen pohjana internet-sivuston Suomen sodissa 1939-1945 menehtyneiden tiedostoa, on vaikea tehdä täysin kattavaa luetteloa, koska tiedostoa kootessa se on jakanut vainajat, joko Tarvasjoella syntyneisiin tai täällä asuneisiin ja täältä sotaan lähteneisiin. Toisaalta jako on tehty Tarvasjoelle tai muualle haudattujen mukaan. Näin Tarvasjoella asuneen siirtoväen osalta eriytyy Tarvasjoen sankarihautaan haudatut, tai ne joilla oli jatkosodan aikana mahdollisuus vainajan oman seurakunnan sankarihautaan siunaamiseen.

Anttila, Einari Tyko

s. 24.04.1911 Tarvasjoki Suitsula
Vanhemmat Oskari ja Amanda Anttila.
Naimisissa, I vaimo Maire o.s. Heinonen, II vaimo Helvi o.s. Kerkola, poika ja tytär.
Sähkölaitoksen koneenkäyttäjät Juntolan voimalaitoksella. Ylikersantti, radioaliupseeri.
Kaatunut 26.06.1944 Karisalmen Patalahden ilmapommituksissa. Haudattu Paimion sankarihautaan.

Anttila, Kaino Fredrik

s. 16.10.1921 Tarvasjoki Suitsula
Vanhemmat Oskari ja Amanda Anttila.

Naimaton. Edellisen veli
Maanviljelijä. Korpraali.
Kaatunut 09.12.1942 Poventsassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan

Apunen, Toivo

s. 16.05.1912 Kirvu
Naimaton.
Maanviljelijä. Matruusi.
Vanhemmat siirtoväkenä Kirkonkylän Vähätalossa.

Kaatunut 03.09.1941 Bromarv Gunnarsholm.
Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Eloranta, Iku Obadias

s. 11.04.1921 Tarvasjoki Kirkonkylä
Vanhemmat Eevert ja Anna Eloranta
Naimaton.
Maatyömies. Sotamies.
Haavoittui 01.01.1942 Suurlahdessa ja kuoli sotasairaalassa 19.02.1945. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Haapanen, Eino Olavi

s. 28.07.1914 Tarvasjoki Tyllilä
kihloissa Irja Heleniuksen kanssa ja oli haavoituessaan juuri palannut kihlalomalta.
Autonkuljettaja. Ylikersantti.
Haavoittui vaikeasti 18.01.1942 Hiisjärvellä ja kuoli kenttäsairaalassa 20.01.1942. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Haapanen, Osmo Tapio

s. 05.05.1925 Tarvasjoki Mäentaka
Vanhemmat Yrjö ja Hellä Haapanen

Naimaton.
Myymälänhoitaja. Sotamies.
Kaatui 27.07.1944 Loimolanjärven Kakransuolla. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Heikkilä, Kaino Olavi

s. 15.03.1922 Tarvasjoki Killala
Vanhemmat Juho ja Anna Heikkilä
Naimaton.
Maalari. Sotamies.

Kuoli sodassa saamiinsa vammoihin 04.08.1947. Haudattu Tarvasjoella perhehautaan.

Heinonen, Allan Bernhart

s. 19.04.1909 Laitila
Naimisissa, vaimo Anni Susanna o.s. Nevala.

Lapsia 1.

Työmies, työssä Liedonperän Isotalossa.
Korpraali

Katosi moottorireellä käydyssä tulitaistelussa Seesjärven jäällä 17.03.1944. Siunattu pois-saolevana Angelnien sankarihautaan 1948.

Hirsinummi, Lauri Eemil

s. 04.09.1908 Tarvasjoki Eura
Vanhemmat Jalmari ja Fiina Hirsinummi.
Avoliitossa Alma o.s. Marjanen , tytär Helga Seppä
Alikersantti.

Kaatui 07.08.1941 Ivanselkä. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Hussi, Kalle

s. 29.01.1910 Uusikirkko

Naimisissa, vaimo Martta o.s. Kurki, lapsia 3.
Maanviljelijä. Sotamies.

Perhe siirtolaisena Seppälän Koivunalhossa ja Horristen Prakussa.

Hänen pojista Laurin Hilma Nieminen otti kasvattipojakeen ja antoi hänelle tilan.

Kaatui 12.05.1942 Vansjärvi. Haudattu Uudenkirkon sankarihautaan.

Isotalo, Toivo Johannes

s. 09.05.1916 Tarvasjoki Tuorila
Vanhemmat Juho ja Emilia Isotalo
Naimaton.

Maanviljelijä. Korpraali.

Kaatui 06.10.1941 Kenjakissa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Jaarinen, Sulo

s. 08.10.1919 Heinjoki
Vanhemmat Johannes ja Aino Jaarinen
Naimaton. Ylioppilas. Värikki, 1.JR 35 joukkueenjohtaja.

Kaatui 10.08.1941 Ivanselkä. Haudattu Heinjoen sankarihautaan.

Kalliola, Esko Vilhelm

s. 24.07.1922 Tarvasjoki Juva
Vanhemmat Kustaa ja Aina Kalliola
Naimaton.

Työmies. Sotamies.

Kaatui 13.07.1944 Lemetti. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Kaunisto, Esko

s. 10.12.1914 Aura

Vanhemmat Kustaa ja Tekla Kaunisto Naimaton.

Maanviljelijä, autonkuljettaja. Sotamies, ammusautonkuljettaja.

Kuollut Mikkelisä sairaalassa 20.10.1941. Haudattu Sauvon sankarihautaan.

Kesäläinen, Vilho Johannes
s. 17.06.1904 Johannes

Vanhemmat Antton ja Maria Kesäläinen.

Naimisissa. Vaimo Hilja o.s. Hörkkö, lapsia tytär ja poika.

Perhe Tarvasjoella evakkona Kirkonkylän Vähätalossa.

Maanviljelijä. Kersantti.

Kuoli sotasairaalassa 18.09.1944. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Koskenheimo, Pentti Erland
s. 12.03.1916 Tarvasjoki Takamaa

Vanhemmat Kustaa ja Anna Koskenheimo.

Naimaton. Maanviljelijä. Sotamies.

Kaatui 14.08.1944 Vuosalmi. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Koski, Väinö Villiam
s. 07.01.1905 Koski Tl.

Vanhemmat Kustaa ja Santra Särä

Naimisissa, vaimo Mandi o.s. Kylänpää, tytär Kaija.

Kirvesmies. Sotamies.

Haavoittui 06.10.1941 Kenjakin valtauksessa ja kuoli kenttäsairaalassa 08.10.1941. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Känä, Kaarlo Kaleva
s. 17.08.1920 Kuolemajärvi, Muurila.

Isä Konsta Känä.

Evakossa Tarvasjoella talvisodan jälkeen.

Naimaton. Maanviljelijä. Sotamies.

Kaatui 26.09.1941 Uusiselkä. Haudattu Kuolemajärven sankarihautaan

Laaksonen, Artturi Viljam
s. 14.09.1918 Tarvasjoki Eura

Äiti Aino Laaksonen

Naimaton. Polkupyörämekaanikko. Sotamies.

Kaatunut 17.08.1941 Räisälä. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Laaksonen, Simo Vilhelm
s. 15.10.1917 Tarvasjoki Mäentaa

Vanhemmat Kalle ja Saima Laaksonen.

Naimaton. Metallimies. Sotamies, viestimies.

Kaatui 01.08.1941 Nuijamaa. Haudattu Maarian sankarihautaan.

Laine, Kaarlo Einar
s. 06.09.1913 Tarvasjoki Juva.

Vanhemmat Kalle ja Anna Laine

Naimaton. Maatyömies. Alikersantti, ryhmänjohtaja.

Kaatui 21.09.1941 Villavaara. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Laine, Pentti Matias
s. 28.02.1917 Tarvasjoki Kallela

Vanhemmat Juho ja Hilda Laine.

Naimisissa, vaimo Eila o.s. Lehtonen.

Maanviljelijä. Sotamies.

Kaatui 18.09. 1941 Villavaara. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehtinen, Arvo Johannes
s. 30.07.1908 Tarvasjoki, Horrinen

Vanhemmat Valteri ja Maria Lehtinen.

Naimisissa, vaimo Annikki o.s. Tammi, tytär Anja

Työmies, suutari. Sotamies.

Kaatui 02.10.1941 Kenjakissa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehtinen, Reino Oskar
s. 01.07.1909 Tarvasjoki, Horrinen

Vanhemmat Juho ja Amanda Lehtinen

Naimisissa, vaimo Taimi o.s. Sainio.

Autonkuljettaja. Rakuuna.

Kaatui 07.09.1941 Petsamo, Kalastajasaarento. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehtinen, Tauno Rudolf
s. 09.09.1924 Tarvasjoki Tuomarila

Vanhemmat August ja Matilda Lehtinen.

Naimaton. Maatyömies. Sotamies.

Kaatui 06.07.1944 Ihantalassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehto, Paavo Oskari
s.09.10.1906 Tarvasjoki, Horrinen

Vanhemmat Oskari ja Vilhelmiina Lehto.

Naimisissa, vaimo Tyyne o.s. Kurki, tytär Pirkko.

Tietyömies. Sotamies.

Haavoittui 19.08.1941 Uhtualla Mustajärven Röhössä ja kuoli matkalla kenttäsairaalaan. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehto, Pentti Mikael
s. 03.09.1915 Tarvasjoki Horrinen

Vanhemmat Kustaa ja Maria Lehto.

Naimisissa, vaimo Lempi o.s. Oksa, tytär Kirsti.

Maatyömies. Sotamies.

Kaatui 13.09.1941 Säämäjärvellä. Haudattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehtonen, Reino Matti Olavi
s. 06.08.1919 Tarvasjoki, Seppälä

Vanhemmat Frans ja Selma Lehtonen.

Naimaton.

Maanviljelijän poika. RAUK:n oppilas.

Kaatui 02.03.1940 Äyräpäässä. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Lindgren, Uuno Vilhelm
s. 27.1.1919 Tarvasjoki, Juva

Äiti Hilma Lindgren.

Naimaton. Maatyömies.

Kaatui 15.07.1941Ilomantsissa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Löytökorpi, Veikko Olavi
s. 30.07.1914 Ruovesi

Naimisissa, vaimo Rauha o.s. Syvälä, poika ja tytär.

Työmies. Sotamies.

Kaatui 20.09.1941 Villavaarassa. Haudattu Ruoveden Murolen sankarihautaan.

Mahlamäki, Johannes Evald
s. 03.10.1903 Tarvasjoki, Jauhola

Vanhemmat Otto ja Vilhelmiina Mahlamäki.

Naimaton. Maanviljelijä. Alikersantti.

Kaatui 02.11.1941 Tsopinassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Mansikkaniemi, Lauri Sakeus
s. 25.07.1907 Tarvasjoki, Karhula

Vanhemmat Kalle ja Katariina Mansikkaniemi.

Naimisissa, vaimo Katri o.s. Heinonen, tytär Pirkko.

Maanviljelijä. Sotamies.

Kaatui 02.10.1941 Vuohtjärvellä. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Mattson, Asser
s. 29.06.1917 Äyräpää

Siirtolaisena perheen mukana Horristen Korpella, josta Tarvasjoen komppaniassa jatkosotaan.

Naimaton. Paperitehtaan prosessimies.

Alikersantti, ryhmänjohtaja.

Kaatui 24.10.1942 Kinnasjärvellä. Haudattu Äyräpään sankarihautaan.

Metsola, Urho Matias
s. 04.05.1899 Tarvasjoki, Kirkonkylä

Vanhemmat Matti ja Amanda Metsola.

Naimaton. Maanviljelijä. Kersantti.

Kaatui 18.09.1941 Villavaarassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Moikkinen, Kustaa Rikhard (Harri)
s. 04.06.1915 Piikkiö

Vanhemmat Kalle ja Amanda Moikkinen.

Naimaton. Maanviljelijä. Korpraali.

Kaatui 04.02.1943 Vienan kanavalla. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Mäenpää, Pentti Olavi
s. 15.10.1914 Tarvasjoki, Suurila

Vanhemmat Juho ja Saima Mäenpää.

Naimaton. Maanviljelijä. Alikersantti.

Kaatui 20.09.1941 Villavaara. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan

Mäkilä, Väinö Eemil
s. 28.08.1898 Tarvasjoki Killala

Naimaton. Kuorma-autonkuljettaja. Sotamies.

Kaatui 14.08.1941 Hiisjärvi, Purolinjalla. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Mäkinen, Paavo Vilhelm
s. 06.11.1912 Tarvasjoki, Liedonperä

Vanhemmat Otto ja Ingrid Mäkinen.

Naimisissa, vaimo Saga o.s. Enqvist, lapsia 3.

Metallityömies. Korpraali.

Kadonnut 15.07.1944 Suojärven Vuontelessa. Kuollut sotavankeudessa NL; Tshepovets 04.11.1944. Haudattu poissaolevana Tarvasjoella yksityishautaan.

Nieminen, Pauli Pellervo
s. 30.03.1921 Tarvasjoki, Horrinen

Vanhemmat Antti ja Hilma Nieminen.

Naimaton. Maanviljelijä. Sotamies.

Haavoittui Perkjärvellä 29.08.1941 ja kuoli sotasairaalassa 26.09.1941. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Nieminen, Uuno Mikael
s. 20.09.1911 Tarvasjoki Tarvasjoki, Juva

Vanhemmat Kaarle ja Iida Nieminen.

Naimisissa, vaimo Eine o.s. Tammi, 2 poikaa ja tytär.

Seppä. Tykkimies.

Kaatui 07.08.1941 Ivanselässä. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Nikula, Eero Verner
s. 17.08.1923 Tarvasjoki, Horrinen

Vanhemmat Oskari ja Helmi Nikula.

Naimaton. Maanviljelijä. Sotamies.

Kaatui 28.03.1944 Seesjärven Suurlahdessa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Norri, Erkki Allan
s. 30.03.1923 Tarvasjoki, Horrinen

Vanhemmat Kalle ja Saima Norri.

Naimaton.

Maanviljelijän poika. Sotamies, komppanian päällikön taistelulähetti.

Tarvasjoen nuorin sankarivainaja.

Kaatui 13.03.1942 Pirttijärvellä. Siunattu poissaolevana sukhautaan. Ruumis löydetty 1997 ja haudattu Kajaanin sankarihautaan.

Nummela, Mauno Mikael
s. 19.08.1915 Tarvasjoki, Satopää

Vanhemmat Otto ja Aina Nummela.

Naimaton.

Maatyömies. Sotamies.

Kaatui 20.09.1041 Villavaarassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Nurmi, Arvo Eemeli
s. 31.01.1908 Marttila

Vanhemmat Kustaa ja Olga Nurmi.

Naimisissa , vaimo Ester o.s. Rajala, 1 poika. Räättäli. Sotamies, taistelulähetti.

Kaatui 16.07.1944 Äyräpäässä. Haudattu Marttilan sankarihautaan.

Partanen, Eino Vilho
s.21.09.1920 Heinjoki

Perhe oli saapunut siirtolaisen talvisodan aikana Yrjänkylän Latokylään, josta Eino lähti jatkosotaan.

Naimaton.

Seppä. Korpraali.

Kaatui 18.09.1942 Krivillä. Haudattu Äyräpään sankarihautaan.

Peltonen, Voitto Armas
s. 27.12.1921 Tarvasjoki, Suitsula.

Vanhemmat Frans ja Maria Peltonen.

Naimaton.

Työmies. Sotamies.

Haavoittui 02.05.1943 Vienan kanavalla ja kuoli Kenttäsairaalassa 03.05.1943. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Penttilä, Eero Vilhelm
s. 04.07.1920 Tarvasjoki, Tuomarila

Vanhemmat Frans ja Selma Penttilä.

Naimisissa, vaimo Bertta o.s. Anttila.

Tiilitehtailija. Alikersantti, panssarivaunun kuljettaja, sotapoliiisi.

Kaatui 21.07.1944 Liusvaarassa. Haudattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Perttula, Viljo Olavi
s. 19.08.1817 Tarvasjoki, Jauhola

Vanhemmat Erland ja Hilda Perttula.

Naimisissa, vaimo Sirkka-Liisa o.s. Pakula, tytär Marja-Riitta

Maanviljelijä. Ylikersantti.

Kaatui 08.08.1941 Ivanselkä. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Perälä, Väinö Aatos
s. 04.11.1922 Tarvasjoki

Vanhemmat Kaarle ja Aina Perälä.

Naimaton.

Maanviljelijän poika. Sotamies. SS-Strm.

Haavoittui vahingonlaukauksesta 07.04.1942 Bachmutskijissä.

Kuoli sotasairaalassa 08.04.1942. Haudattu Uspenskajan joukkohautaan. Siunattu Marttilan sankarihautaan.

Raja-Alho, Kosti Olavi
s. 26.01.1916 Tarvasjoki, Juva

Vanhemmat Nikolai ja Lempi (Lindblad)

Raja-Alho.

Naimaton.

Maanviljelijän poika. Alikersantti.

Kaatui 14.11.1941 Tsopinassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Rantanen, Mauri Artturi
s. 27.06.1924 Jokioinen

Vanhemmat Kalle ja Selma Rantanen.

Naimaton.

Maanviljelijä. Sotamies.

Kaatui 06.07.1944 Ihantalan Pyörökankaalla. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Rauhala, Aleksi August
s. 05.07.1905 Tarvasjoki, Eura

Vanhemmat August ja Bertta Rauhala.

Naimisissa, vaimo Alma o. s. Savolainen, lapsia 3.

Teurastaja. Korpraali.

Haavoittui 07.08.1941 Ivanselässä ja kuoli 10.08.1941 kenttäsairaalassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Rinne, Aaro Sakarias
s. 06.09.1924 Tarvasjoki Liedonperä

Vanhemmat Antero ja Aina Rinne.

Naimaton.

Maanviljelijän poika. Sotamies.

Kaatui 06.07.1944 Ihantalassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Riski, Arvi
s. 26.06.1920 Kuolemajärvi

Vanhemmat Salomon ja Eeva Riski

Naimisissa, vaimo Ester o.s. Kouhia, 2 tytärtä.

Työmies. Siirtoviljelijä Horrisissa. Kersantti.

Kadonnut Talin torjuntataistelussa 26.06.1944. Siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Saarinen, Arvi Leonard
s. 12.07.1909 Tarvasjoki, Tuorila

Vanhemmat Juho ja Maria Saarinen

Naimaton.

Tilallisen poika. Korpraali, taistelulähetti.

Kaatui 18.09.1941 Villavaarassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Saarinen, Paavo Esaia
s. 06.07.1904 Tarvasjoki, Tuorila

Vanhemmat Juho ja Maria Saarinen.

Naimisissa, vaimo Lempi o.s. Ahonen, lapsia 1.

Kuoli 22.05.1941 sotasairaalassa talvisodassa saamiinsa vammoihin. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Sipronen, Sulo Armas
s. 01.06.1922 Kuolemajärvi, Siprola

Vanhemmat Niko ja Vilma Sipronen.

Naimaton.

Maanviljelijän poika. Sotamies.

Kaatui 07.04.1942 Rajajoella. Haudattu Kuolemajärven sankarihautaan.

Sipronen, Veikko Reino
s. 20.07.1920 Kuolemajärvi Siprola

Vanhemmat Niko ja Vilma Sipronen.

Naimaton.

Maanviljelijän poika. Sotamies.

Kaatui 21.08.1942 Hevosenkengässä. Haudattu Kuolemajärven sankarihautaan.

Suomi, Niilo Nikolai
s. 05.12.1915 Tarvasjoki, Seppälä

Vanhemmat Kustaa ja Miina Suomi.

Naimisissa, vaimo Taimi o.s. Järvinen, tytär Seija

Maanviljelijä. Kersantti.

Kaatui 05.06.1944 Maaselän kannaksella. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Säteri, Toivo Ensio
s. 22.08.1910 Tarvasjoki, Mäentaka

Vanhemmat Matti ja Anna Säteri.

Naimaton.

Maanviljelijä. Sotamies, pioneeri.

Kaatui 03.10.1941 Kenjakissa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Tulva, Eero Johannes
s. 28.10.1916 Tarvasjoki Mäentaa

Vanhemmat Aksel ja Hilma Tulva.

Naimaton.

Sementtityömies. Sotamies.

Kaatui 14.08.1941 Hiisjärvi, Purolinja. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan

Töykkälä, Reino Päiviö
s. 20.06.1921 Tarvasjoki, Liedonperä

Äiti Miina Töykkälä.

Naimaton.

Maanviljelijä. Alikersantti.

Kaatui 03.12.1941 Hangossa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Töyry, Niilo Albert Rafael
s. 12.12.1922 Tarvasjoki, Suurila

Vanhemmat Mikko ja Alma Töyry.

Naimaton.

Maatyömies. Sotamies.

Haavoittui 02.01.1944 Hirvisuolla ja kuoli vammoihinsa 04.01.1944 kenttäsairaalassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Uusitupa, Viljo Ernest
s. 12.11.1911 Tarvasjoki, Liedonperä

Vanhemmat Verner ja Matilda Uusitupa.

Naimisissa, vaimo Irene o.s. Hannula, 1 tytär ja 1 poika.

Maanviljelijä. Alikersantti.

Kaatui 18.08.1941 Vieljärvi, Matasoera. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Vahva, Vieno Johannes
s. 15.06.1911 Tarvasjoki, Eura

Vanhemmat Lauri ja Olga Vahva.

Naimisissa, vaimo Helmi o.s. Hakala, 1 poika ja 2 tytärtä.

Työmies. Korpraali, lääkintämies.

Kaatui 18.09.1941 Villavaarassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Vainio, Pekka Antero
s. 11.02.1921 Paimio
Vanhemmat Antero ja Helka Vainio.
Naimaton.
Koneenhoitaja. Sotamies.
Kaatui 24.10.1941 Maaselässä. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Vainio, Veikko Antero
s. 25.02.1919 Paimio
Vanhemmat Antero ja Helka Vainio.
Naimisissa, vaimo Liisa o.s. Jaakkola.
Meijerin isännöitsijä. Kersantti.
Kuoli 21.08.1944 sotasairaala 19. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Vastamäki, Jorma Israel
s. 19.05.1915 Halsua
Vanhemmat Väinö ja Maria Vastamäki.
Naimaton.
Osuuskassan virkailija. Alikersantti.
Kaatui 06.10.1941 Vuohjärvi, Kenjak. Haudattu Tarvasjoella sukhautaan.

Vastamäki, Pentti Johannes
s. 06.02.1919 Halsua
Vanhemmat Väinö ja Maria Vastamäki
Naimaton.
Maanviljelijä. Alikersantti, pst.tykinjohtaja.
Kaatui 06.09.1941 Lipolassa, Rajajoen sillalla. Haudattu Tarvasjoella sukhautaan.

Viitanen, Paavo August
s. 14.10.1904 Tarvasjoki, Suurila
Vanhemmat Juho ja Maria Viitanen.
Naimisissa, vaimo Emilia o.s. Keskitalo, poika Kalevi
Maanviljelijä. Sotamies.
Kaatui 05.10.1941 Vuohjärvi, Kenjak. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Virta, Pentti Vieno Viktor
s. 09.09.1921 Tarvasjoki, Eura
Vanhemmat Vihtori ja Suoma Virta.
Naimaton.
Kirvesmies. Korpraali.
Kaatui 07.07.1944 Soutajärvellä. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Virtanen, Esko Juhani
s. 01.06.1911 Perniö.
Naimaton, kihloissa.
Konttorinhoitaja, LSO. Alikersantti.
Kaatui 03.10.1941 Vuohjärvellä. Haudattu Perniön sankarihautaan.

Virtanen, Pentti Johannes
s. 08.10.1921 Tarvasjoki, Suurila.
Vanhemmat Jussi ja Elli Virtanen.

Tarvasjoen sankarivainajista on kuukauden välein syksyllä 1941 kaatuneet veljekset Jorma ja Pentti Vastamäki haudattu sukhautaan.

Tarvasjoen sankarihauta ennen muistomerkinpystytystä kesällä 1946.

Naimaton. Maanviljelijä. Korpraali.
Haavoittui 19.11.1942 Vuolijärvellä.
Kuoli 15.04.1946 sotavammasairaala 5:ssä.
Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Näin luetteloiden saamme Tarvasjoelle 73 sankarivainajaa jatkosodassa, joista 58 on syntynyt ja lähtenyt sotaan Tarvasjoelta. Mukana on myös 10 siirtolaisperheen sankarivainajaa, joista 3 haudattu Tarvasjoelle ja 7 kotiseutunsa multiin jatkosodan aikana. Lisäksi on 5 muualta syntynyttä sankarivainajaa, jotka ovat olleet ammatissaan Tarvasjoella sotaan lähtiessään. Talvisodassa kaatuneiksi tarvasjokelaisiksi sankarivainajiksi on laskettu 34 ja jatkosodassa 58 eli 92 vainajaa, Siirtoväen ja työpaikkakuntansa mukaan Tarvasjoelle liittyy lisäksi 15 sankarivainajaa. Näin uhrien luku nousee 107 vainajaan.

Tarvasjoen Sankarihautaan on haudattu 82 vainajaa, sukhautoihin 6 ja syntymä- tai kotiseuduilleen 19 sankarivainajaa. Tarvasjoen sankarivainajista olivat veljeksiä: Einari ja Kaino Anttila, Paavo ja Pentti Lehto, Unto ja Uuno Lindgren, Mauno ja Oiva Nummela, Urho ja Voitto Peltonen, Aleksi ja Antti Rauhala, Arvi ja Paavo Saarinen, Arvo ja Niilo Suomi, Pekka ja Veikko Vainio ja Jorma ja Pentti Vastamäki. Näiden 10 veljeksen lisäksi Tarvasjoelle siirtoviljelijäksi tulleen Niko ja Vilma Siproksen kaatuneet pojat Sulo ja Veikko on haudattu jatkosodan aikana Kuolemajärven sankarihautaan.

Tarvasjoen sankarivainajille jäi seuraavat 43 leskeä: Helvi Anttila, Bertta Anttila, Anni Heinonen, Martta Hussi, Elsa Jussila, Hilja Kesäläinen, Eili Koivisto, Mandi Koski, Aune Laaksonen, Esteri Laiho, Alli Laine, Eila Laine, Helmi Lehtinen, Annikki Lehtinen, Taimi Lehtinen, Tyyne Lehto, Lempi Lehto, Laina Lintunen, Rauha Löytökorpi, Katri Mansikkaniemi, Lyydia Mäkelä, Suoma Mäki, Saga Mäkinen, Lyydia Mäkelä, Eine Nieminen, Taimi Nummela, Esteri Nurmi, Lyyli Osma, Sirkka-Liisa Perttula, Alma Rauhala, Annikki Rauhala, Esteri Riski, Lempi Saarinen, Kaarina Suomi, Taimi Suomi, Helena Suvanto, Helmi Tahila, Helmi Tamminen, Irene Uusitupa, Helmi Vahva, Liisa Vainio, Emilia Viitanen ja Helmi Viljanen.

Sotaorvon suvet

Kaksi suvea muistan mä lapsuuden,
niiden välissä talvi ja sota sen.
Vaikka muistankin niistä vain tuokion,
Niihin syvin mun lapsuus kätketty on.

Rantaniityllä lensi perhonen.
Leivo livertäin ilmaan nousi.
Elin hetkiä herkimmän lapsuuden
joen rannalla virtaa katsellen,
kun sorsa poikiaan suvantoon sousi.

Tuoksuivat juhannusruusut ja apilat
jokiniityllä kukkivalla.
Äiti levitti nurmelle lakanat
ja toi niille eväät niin maittavat.
Poutapilvien valkeain alla.

Ja me istuimme kedolla rinnakkain,
linnut lauloi ja kohisi koski.
Oli ihana päivä se sunnuntain.
Isän kädet minä tunsin turvanain,
kun hän äidin syliin mun nosti.

Vieläkin minä lapsen silmin nään
perheonnemme eheät vuodet,
kun isän rintaan sain painaa pään
ja olin turvassa hänen sylissäään.
Olivat poissa huomisen huolet.

Tuli syksy ja kuolivat kukkaset.
Lensivät taivaalla linnut rautaiset,
kun idän sortajat voimallaan
tahtoivat tuhota Suomenmaan.
Minun isäni myös silloin kutsuttiin
sodan taisteluihin ja pakkasiin.
Ne veivät hänet sankarikuolemaan
puolesta kodin, uskon, ja isänmaan.

Sai jo kukat valkeat tuomipuu
ja uusi oras nousi povesta maan.
On jo pitkälle kulunut kesäkuu,
kun seurakunta mustissa kokoontuu
sankareitansa siunaamaan.

Silloin päiviä Summan ankanan
erityisesti taas muistettiin.
Kuin merkinä poissaolijan
Suomen lippu vain peitti lakanan,
kun hautaan isääkin siunattiin.

Näin äitini silmissä kyneleet
alta mustaharsoisen hunnun.
Toivat arkut, havut ja seppeleet
ja urkujen tummat säveleet
lapsenkin mieleen kuoleman tunnun.

Ja kun arkkuja hautaan laskettiin,
itki taivaskin kanssamme hetken.
Suvisateella meitä siunattiin
käymään toivossa päiviin tuleviin
orpolapsenkin elämän retken.

Näin äitini kätensä ristivän
yhtyen Herran siunaukseen.
Sanoin luottavaisin pyysi hän,
että me jäisimme läpi elämän
Isän Taivaisen varjelukseen.

Tuli aurinko takaa pilvien,
hautausmaakin valoon jää.
Soi lintujen laulut helisten.
Kukat edessä valkoristien
viestivät uutta elämää.

Kalervo Mäkinen

Yleisnäkymä virolaisesta hautausmaasta. Penkit haudoilla ovat omaisten sinne tuomia. Niillä omaiset istuskelevat ja muistelevat poisnukkuneita rakkaitaan. Kuva Outi Niiniah.

PAPIN TERVEHDYS

Seurakunnassa on kevään aikana taas tapahtunut monenlaista. Kesää kohti mennessä hyväksi havaitut viikkotoiminnot jäävät tauolle jatkuakseen sitten taas syksyllä. Kesäviikoilla kokoontuvat seurakuntamme jo perinteeksi muodostuneet kesäkahvilat keskiviikkoiltain. Tästä lehdestä voit ”tsekata” itsellesi sopivanolaisen kesäkahvilan ja lähteä rohkeasti mukaan. Kahviloissa on leppoisa ja mukava tunnelma. Joka sunnuntai tietysti kirkossa toimitetaan jumalanpalvelus. Jumalanpalvelus on seurakuntaelämän viikoittainen päätapah-tuma, Jumalan kansan juhla.

Kanttori, seurakuntamestari ja pappi saivat Tarvasjoelta osallistua Turun tuomiokapitulin järjestämään ”Syvemmälle hautaukseen”-koulutukseen. Koulutuksessa oli kaksi kahden päivän mittaista koulutusrupeamaa Säkylässä. Säkylässä pohdimme hautaustapoja Suomessa.

Toukokuussa teimme parin päivän mittaisen opintomatkan Viroon tutustuen sikäläisiin hautaustapoihin. Vaikka Viro on meitä ihan lähellä, hautaustavat ja muu uskonnollinen elämä poikkeavat melkoisesti meikäläisistä. Matka Tallinnaan oli kaikin puolin valaiseva ja mielenkiintoinen.

50 vuoden mittainen Neuvostoliiton operoima ”uskonnoton aika” on jättänyt virolaisiin syvän jäljen. Neuvostoliiton aikana esim. ripikoulun käyminen saattoi vaikeuttaa työpaikan saantia. Omasta uskostaan ei siis kovin paljon kannattanut puhua. Viron itsenäistyttyä on nuorilta kysytty, mitä konfirmaatio tarkoittaa. Suurin osa nuorista ei ole pystynyt vastaamaan kysymykseen mitään. Uskonnon ja uskon kieli on kadonnut.

Eri uskonnoilla on Virossa vapaat markkinat, ihmiset omaksuvat omakseen mitä sattuu. Kun ihminen ei tiedä uskonnoista yhtään mitään, hänestä saattaa tulla hindu, muslimi tai kristitty sen mukaan, kehen hän sattuu ensimmäiseksi törmäämään. Monet eivät usko mihinkään.

Hautaustavoissa tämä kaikki näkyy siten, että vain 10% hautauksista on kristillisiä. Suurin osa hautauksista on uskonottomia, paikalla on joku puhuja, joka muistelee vainajaa. Iankaikkisen elämän toivosta ei tällaisissa hautauksissa puhuta.

Kristillisessä hautauksessa arkku on pääsääntöisesti aina auki. Seurakunnilla ei ole palkattuja työntekijöitä pappia lukuun ottamatta. Sen takia pappi onkin monen paikan erityismies. Hautauksessa hän hoitaa myös suntion tehtävät. Kanttorin tehtäviä hoitaa maallikko ja hänelle omaisten pitää erikseen maksaa tehdystä työstä. Kanttori voi säestyksessä käyttää urkuja, selloa, huilua tai viulua. Myös äänitettyä musiikkia voidaan käyttää. Kaikkinensa kirkollisen musiikin osaaminen on virolaisten keskuudessa heikkoa, virsiä ei osata laulaa.

Kukkiakin lasketaan, mutta muistovärsyjä ei ole tapana lukea ollenkaan. Siunaus toimitetaan yleensä kirkossa, jonka jälkeen siirrytään hautausmaalle. Haudalla pappi toimittaa vielä rukouksen. Hauta peitetään aina omaisten toimesta samantien.

Virossa hautausmaita kutsutaan ”metsäkalmistuiksi”. Nimitys onkin osuva, sillä hautausmaat ovat hyvin metsäisiä, hautoja on siellä täällä suurten mäntyjen katveessa. Valtio omistaa hautausmaat, mutta omaisten on pidettävä hautausmaista kaikin tavoin huolta. Näimmekin siellä täällä ahkeria haravan käyttäjiä. Kaikkinensa hautausmaat olivat siistissä kunnossa; toukokuun alussa omaiset kävivät istuttamassa orvokkeja haudoille – niin kuin meilläkin. Monilla haudoilla oli pieni penki, siinä omaiset voivat istahtaa ja muistella poisnukkuneita rakkaitaan. Virolaiset saattavat tulla myös haudalle ”eväretkelle”, jolloin vainajallekin katetaan oma lautanen.

Hautakivien kokoa ei ole määritelty, siksi virolainen hautausmaa on moni-ilmeisempi kuin suomalainen. Joskus tuntuu, että Suomessa on menty vähän liiankin pitkälle hautauslainsäädännön suhteen. Meillä määritellään tarkasti haudan sijainti, haudan syvyys, hautamuistomerkin koko yms.

Virossa ei ole hautauslainsäädäntöä. Krematorion omistaja sanoikin, että kaikki on sallittua. Suomessa esim. tuhkauurnan tulee olla maatuva. Naapurimaassa on saatavilla esim. marmorisia ja metallisia uurnia. Virossa uurnaa voi halutessaan esim. pitää kotona, mikä Suomessa ei ole mahdollista. Krematorion omistaja kertoiinkin merkillisistä sattumista; esim. erään vainajan uurnasta oli syntynyt kova riita omaisten kesken. Vainaja oli ollut kaksi kertaa naimisissa ja ex-vaimo oli hakenut uurnan krematoriosta ja kieltäytynyt hautaamasta sitä. Toinen vaimo oli asiasta hyvin pahoillaan; hänellä ei ollut paikkaa, missä muistella miesvainajaansa.

Virossa hautaukseen liittyvä kulttuuri on värikästä ja vauhdikasta. Me työntekijät tulimme siihen tulokseen, että vaikka meidänkin kirkossa on omat vaikeutensa ja kipeät kohtansa, hautaaminen ja siihen liittyvät asiat ovat Suomessa hyvin hoidetut. On ilo työskennellä Suomen kirkossa. Ja vaikka kuulostaakin oudolta, on ilo myös haudata Suomessa. Asiat tapahtuvat hyvässä järjestyksessä, pietetillä ja työntekijät tietävät, mitä tehdä missäkin tilanteessa.. Minäkin saan julistaa uskoa iankaikkisesta elämästä, siitä että Kristus on kuollut ja ylösnoussut meidän puolestamme.

Toivotan kaikille vehreää kesää ja jatkuvaa Jumalan siunausta

Outi-pappi

Seurakunnan kesäkahvilat

Vanhaan perinteiseen tapaan seurakunnan toimi- ja johtokunnat järjestävät kesäkeskiviikkoiltaisina kello 18 kesäkahvilatoimintaa. Luottamushenkilöt ovat miettineet kevään aikana kesäkahviloihin mielenkiintoista ohjelmaa:

1.6. Huskykoirilla-ajelua vanhan pappilan pihapiirissä (kasvatustyö)

8.6. Petra Mallwitz-Sainio kertoo saksalaisista kesänviettotavoista srk-talolla. Tarjolla saksalaisia herkkuja (diakoniatyö)

15.6. Vierailu Hoivakoti Raijamaijan uusiin tiloihin vanhaan Karinaisten- Tarvasjoen vanhainkotiin. Lähdetään kimppekyydein srk-talon pihalta kello 17.40 (yhteiskuntatyö)

Pe 24.6. juhannusaaton juhla Tarun majalla. Ohjelmasta vastaa musiikkityön toimikunta, pappina piispaehdokkaanakin ollut Maskun kirkkoherra Aino Vesti. Kimppekyytikuljetus srk-talolta kello 17.40.

6.7. Yhteislauluilta Liedonperän Sipilässä,

Minna Mäkinen ja Aino Vesti (lähetystyö)

13.7. Kesäkisailua kaiken ikäisille srk-talon pihapiirissä (kasvatustyö)

20.7. Sleyen kesäkahvila. Lauletaan Siionin Kannelta kirkonmäellä

27.7. EI kesäkahvilaa

3.8. Leppoisaa sauvakävelyä europarlamentaarikko Sari Essayahin kanssa. Kaffeeet srk-talolla. Sari kertoo uskostaan ja työstään Brysselissä. Omat sauvat mukaan, lähtö srk-talolta (yhteiskuntatyö)

Su 7.8. kello 13 hartaus ja kaffeeet Alttarvahalla Paimion puolella. Paistetaan myös makaraa, jos sää sallii. Kimppekyyti srk-talolta kello 12.30. Kannattaa tulla srk-talolle, jos Alttarvahan sijainti on epäselvä (lähetystyö)

10.8. Laulua, laulua, laulua karaoken merkeissä Simolassa Timo Isotalon luona, Palontie 139a. Kimppekyytimahdollisuus kello 17.40 srk-talolta. (musiikkityö)

17.8. Grillijuhlat vanhustentalon grillikatoksessa (diakoniatyö)

KANTAISITKO KORTESI KEKOON?

Arkkipiispa Kari Mäkinen on sanonut, että kirkon on opittava luopumaan. Mäkinen tarkoittaa, että kirkon asema yhteiskunnassa heikkenee koko ajan. Yhä useampi haluaa sulkea kirkkonsa oven eroamalla siitä.

Tarvasjoen pienessä seurakunnassa nykytrendi tarkoittaa seurakunnan pienemistä edelleen. Kirkosta eronneet eivät enää tee yhteisöämme monipuolisemmaksi, koska heidän persoonansa ja mielipiteensä ovat kadonneet paikallisseurakunnasta.

Seurakunnan pienemisen myötä vähenevät taloudelliset resurssit pakottavat kaventamaan seurakunnan tarjontaa. Joudumme tosissamme miettimään arkkipiispan sanoja. Mistä meidän on luovuttava? Emme ehkä pitkään pysty maksamaan kaikille työntekijöille palkkaa.

Maailmalla kulkiessa huomaa, että hyvin harvoissa seurakunnissa on kahta työntekijää enempää. Enimmäkseen on vain yksi palkattu työntekijä; pappi. Ja jos tilanne on oikein hyvä, papin työtoverina on myös kanttori. Kaiken muun hoitavat vapaaehtoiset siis seurakuntalaiset itse.

Tämä lienee todellisuutta jossain vaiheessa myös Suomessa.

Jos haluat olla tekevä seurakuntalainen ja omalta osaltasi kantaa kortesi kekoon, jotta seurakuntamme kaikin tavoin pysyy vireänä, voit ottaa yhteyttä allekirjoittaneeseen Outi-pappiin (p. 0440 847 120). Tai, jos erilaiset työtehtävät hautausmaalla tai muuten kiinteistöpuolella kiinnostavat, voit ottaa yhteyttä Riitta-suntioon (p. 044 774 7418).

Outi-pappi

Ankkurinappi Tarvasjoen koululla. Kuva Eeva Sisso.

Keskiviikkona toukokuun 4. päivä saapui viiden hengen yhtye Ankkurinappi ilahduttamaan soittoaan ja laulullaan monia ihmisiä srk:n kutsumina. Syynä siihen, että he tulivat Tarvasjoelle taisi olla se, että kanttori-Minnan poika Matias soittaa porukassa pianoa. Pojat suorittavat varusmiespalvelustaan soitellen eli ovat Laivaston soittokunnassa. Päivä sisälsi vierailut koulussa päivänavausten merkeissä. Virsisäestysten lisäksi soittajat esittivät isänmaallista musiikkia sekä vähän kesäisiäkin lauluja. Perhekerholaiset saivat kuulla lastenlauluja ja lauluja äideille. Eläkekerhossa ja

hyvinvointikeskuksessa olivat taas vuorossa isänmaalliset laulut ja muutama kevyempikin kappale.

Voi sitä iloa ja hymyä, myöskin muistojen kyyneliä, mitä nuo nuoret miehet esityksillään toivat tullessaan. Laulusolisti osoittautui aika velikullaksi. Kaikilla soittajilla ja laulajalla on takanaan vuosien musisointia siviilissä. Nyt he saavat lisää kokemusta yhteissoitosta ja esiintymisestä omassa porukassaan kuin myös Laivaston soittokunnan riveissä. Kii-tokset käynnistä!

TERVEISIÄ ISRAELISTA

Varhain sunnuntaiaamuna Tarvasjoen seurakuntatalon pihassa 10.4. retkiporukka kiipesi linja-autoon tavoitteena Helsingin lentokenttä ja ilmatie Israeliin. Pohdiskelin siinä, että pitäisikö ihmisille toivottaa hyvää yötä vai huomenta. Enemmistö oli huomenen kannalla. Kohteenamme oli Tiberias Genesaretin järven rannalla pohjoisessa ja Jerusalemin Matkanjohtajina meidän porukalla olivat Outi-pappi ja Minna-kanttori. Matkan valmistelukokouksessa kerroimme toiveemme matkan suhteen ja pohdimme syytä, miksi juuri nyt Israeliin. Aika moni halusi tehdä pyhiinvaelluksen uskomme lähteille. Siitä minäkin olin pitkään haaveillut, että voisi lähteä, jättää kaikki rutiini taakseen, keskittyä uskonasioihin ja rentoutua. Tosiasiassa matkasta muodostui ikimuistettava uskonnon juurille palaaminen,

Opas Iiris Amoyal kertoo Autuuksien vuorella Vuorisarnasta, mukana myös ryhmä kemiläisiä matkalaisia. Kuva Minna Mäkinen.

historian luentosarja ja tutkimusretki todella erilaiseen luontoon viihdyttävine keitaineen. Minua on aina kiinnostanut historia. Opaamme Iiris valaisi erinomaisen kyvykkäästi neljä tuhatta vuotta vanhan maan tapahtumia, kertoi merkittävistä historiallisista asioista. Pikakurssi Lähi-idän politiikkaan selvensi, että Israel on vielä virallisesti sodassa Libanonin ja Syyrian kanssa. Tällä hetkellä maiden välillä on aselepo. Egypti ja Jordania ovat puolestaan solmineet rauhan Israelin kanssa. Israel edustaa alueen ainoaa demokratiaa, jossa vallitsee täydellinen uskonnonvapaus. Golanin ylängölle suuntautuneen retkemme aikana näimme Syyriaan ja Libanoniin. Puolustusellisesti Golan on todella tärkeä Israelille. Sotilaita ja sotilasleirejä näkyi siellä täällä. Israelissa on yleinen asevelvollisuus. Miesten palvelus kestää 3 vuotta ja naisten 2 vuotta. Itse ajattelin, että olisi se kauheaa, jos oma poika joutuisi sotaan kuten Iiriksen poika asevelvollisuusaikanaan. Kuitenkin jotenkin yllättävää oli, että taistelujoukkoihin on niin suuri kysyntä, etteivät kaikki halukkaat pääse taistelijakoulutukseen. Galilea oli myöhään jatkuneiden kevätseiden ansiosta hyvin vihreä ja kaunis alue. Kun kesä etenee, luonto muuttuu ruskeaksi. Galilean alue oli huomattavasti vihreämpää ja runsaampaa kuin Jerusalemin alue ympäröivine erämaineen. Golanin alueella tuotetaan erinomaista viiniä, jota ostin kibbutsista pääsiäisaterialle tuliaisiksi. Moninainen maatalous kukoistaa kaikissa sellaisissa paikoissa, missä saadaan riittävästi vettä. Raamatulliset kasvit granaattiomena, viikuna, oliivipuu, taatelipalmu, vehnä (nisu), viinirypäle ja ohra eivät tarvitse vettä niin paljon kuin uudemmat hedelmät, joita viljellään laajamittaisesti. Opaamme äänestä kuului hienoinen paheksunta näitä vedenryöstäjiä kohtaan. Pyhiinvaellusretkemme suuntautuivat Genesaretin järven ympäristöön. Autuuksien vuorelle paavilaiset (roomalaiskatoliset) olivat rakentaneet kappelin. Oli hienoa, kun Iiris luki meille Jeesuksen vuorisarnaa Matt 5: 3-12. Luimme Isä meidän rukouksen, koska täällä Jeesus opetti kansaa rukoilemaan tätä vanhaa rukousta. Ympäristön kauneus salpasi hengen ja kappelissa laulamamme Herraa

hyvää kiittäkää soi kuin unelma. Akustiikka oli erilainen kuin omassa puukirkossamme. Roomalaiskatoliset ovat ostaneet merkittäviä maa-alueita Jeesuksen toiminnan alueilta ja paikkoihin on rakennettu kirkkoja. Paavilaiset eivät olleet aina niin nökönuukia historian totuuksista. Leivän ja kalan kirkko sijaitsee tänä päivänä väärrällä puolella järveä. Näimme me aivan oikeitakin paikkoja. Kävimme Pietarilla kylässä ja laivaristeilyllä Pietarin kalapaikoissa. Nasaretissa kävimme tutustumassa 100-luvun elämänmenoon. 2000-luvun vaihteessa perustettu kristittyjen ylläpitämä Nazareth-kylä avaa näkökulman Galilean elämäntyylisiin. Kylässä meitä opastanut suomalainen opas edusti retkemme lämminkisintä aitoa kristillistä uskoa. Hänen opastuksensa ja lempeä kyselynsä raamatun-

opetuksessa avasi monta yksityiskohtaa ja mielen solmua avoimemmaksi jo tässä ajassa kristillisten lupausten todeksi elämisessä. Israelissa on hyvä talouskasvu ja alhainen työttömyys. Köyhimpiä ovat ortodoksijuutalaiset, jotka elävät vanhojen tapojen mukaisesti. Miehet tutkivat tooraan raamatukouluissa ja yliopistoissa ja heidän vaimonsa ovat töissä. Lapsia on paljon, joten työelämään ei hirveästi äideiltä jää aikaa. Palestiinalaisalueilla talouskasvu on vielä nopeampaa kuin juutalaisten alueella. Betlehem on muurien sisällä oleva palestiinalaisalue. Betlehemin retkellä näimme todella paljon uusia ja kalliita asuntoja. Betlehemissä tutustuimme Jeesuksen syntymäpaikkoihin. Ensi jouluna on ihana muistella konkreettisesti polvistumista seimen äärelle. Kaikista vaikuttavinta kuitenkin oli Jerusalemissa sapattina kulkemamme Via Dolorosa Jeesuksen jäljissä. Kuljimme Jeesuksen tien tuomioistuimelta Golgatalle kauppakujien kautta, siitä mistä Jeesuskin oli kulkenut. Kävimme kahdella haudalla, joita molempia on väitetty Jeesuksen haudaksi. Kuuden eri uskontokunnan omistama kirkko oli täynnä ihmisiä, kultaa, jalokiviä ja raskaita suitsukkeita. Miljardi kristittyä pitää tätä aluetta oikeana Golgatana ja Jeesuksen hautana. Onko toinen hautapaikka, ns. puutarhahauta oikea vai ei - mielestäni sillä ei ole merkitystä. Olin jo väsynyt paavilaisten prameuteen, ihmispaljouteen ja meluun. Oli mieltä ja sydäntä virkistävää viettää puutarhahaudan puutarhassa hiljaisessa soppessa Outi-pappimme johdolla pyhää ehtoollista. Minnan kanssa veisasimme täysin rinnoin: Jeesuksen muisto ihana On mieltä ilahduttava. Ei voisi kuulla kalliimpaa, Ei veisata suloisempaa Kuin nimensä ihanaa. Vaan parhain manna, hunaja On hänen läsnä olonsa. Se sydänten on lohdutus, Elämän alku, valkeus Ja sielun pyhä riemastus. Mun, Jeesus, anna tuntea, Rakkautesi suuruutta. Oi Jeesus, anteeksiantaja ja taivaan kruunun kantaja, Ainoa armon jakaja. Kiitokset kaikille retkelle osallistuneille ikimuistoisista hetkistä Jeesuksen jalanjäljissä.

Eija Isokangas

TURISTINA TURUSSA

Istun uuden työpaikkani pöydän ääressä ja tunnen miten lattia tärisee rekan ohittaessa ikkunani Turun Diakoniakeskuksessa. Uusi työpaikkani on väliaikainen, vuoden kestävä kokemusmatka erikoisdiakoniatyöhön. Maa-liskuussa korviini kantautui mahdollisuus hakea vammaistyön diakonin hoitovapaasijaisuutta Turussa. Ajattelin, että voisihan sitä olla välillä rohkeaa ja kokeilla mahdollisuuksiaan suuressa kaupungissa. Harvemmin kuitenkaan erikoisdiakoniatyön tekemiseen tulee monia mahdollisuuksia. Työn vastuualueena oleva kehitysvammaistyö tuntui lisäksi erityisen läheiseltä. Kirkkoneuvosto myönsi virkavapauden ensi vuoden elokuuhun asti ja näin sijaisuuteni Turussa pääsi alkamaan toukokuun ensimmäisenä päivänä. Kaikkeen uuteen liittyä myös luopuminen jostakin. On ollut haikeata lähteä, vaikka poissaoloni Tarvasjoen diakonissan tehtävästä on väliaikaista. Neljä vuotta virassa ollessani olen ehtinyt kiintyä ihmisiin ja työhöni kuuluviiin tehtäviin. Lapsuudessani perheeni muutti usein ja silloin jouduin usein luopumaan paikoista ja ihmisistä. Luulisi siis minun jo tottuneen lähtemään. En ole tottunut. Luopuminen kai liittyy ihmiselämään niin olennaisesti, että haikeus kulkee usein mukana. Olen pyrkinyt tekemään suursiivousta diakonia- ja nuorisotoimistossani. Se jo on ollut yksi virkavapauteni myönteisistä seurauksista. Papereiden järjestäminen ja turhan materiaalin karsiminen sijaisen työn helpottamiseksi on ollut tärpeellistä. Sitäkään ei olisi ehkä työn tuoksinassa tullut muuten tehtyä. Vajaan parin viikon työkokemuksella olen todennut, että voin saada monenlaisia eväitä sijaisuudestani. Eväitä tulee sekä itselle henkilökohtaisesti että tietysti Tarvasjoen kehitysvammaistyöhön, mutta myös virkani muihin tehtäviin. Työkenttänä suuret kaupungit Turku ja Kaa-

rina, kolme kertaa suurempi työyhteisö, seurakuntayhtymän monet työmuodot ja – tavat ja jopa aamukahdeksan liikennerruuhkat ovat haastavia ja opettavaisia. Kiitollisuus pienen seurakunnan ihmisläheisyydestä, asioiden mutkattomuuteen ja maaseudun rauhaan on lisääntynyt. Turussa on moni asia erilaista, ei välttämättä huonompaa, mutta erilaista.

Syksyn uusia tuulia

Tarvasjoen diakonia- ja nuorisotyöhön tulee sijainen syyskuun alussa. Siihen asti monet vapaaehtoiset sekä seurakunnan työntekijät hoitavat diakonia- ja nuorisotyön tehtäviä. Työalojen kysymyksiin vastaa tietenkin Outi-pappi. Uusia työtapoja on välillä hyvä kokeilla ja niinpä perhe- ja keva-kerhoihin on tulossa syksyn myötä muutoksia. Perhekerhon ohjelmaa tullaan kehittämään. Syksyllä kerho alkaa kokoontua vain joka toinen viikko. Auran ja Tarvasjoen yhteisen keva-kerhon osallistujamäärä on kasvanut niin suureksi, että on katsottu parhaaksi jatkossa pitää kummassakin seurakunnassa oma kerho. Tämä on tarpeellista mielekkään kerho-ohjelman toteuttamiseksi. Keva-kerho kokoontuu jatkossa kerran kuukaudessa seurakuntatalolla. Välillä tavataan vanhoja tuttuja Aurasta, vieraillemalla toisten kerhossa yksi tai kaksi kertaa kauden aikana. Joulun alla kokoonnutaan koko seurakunnan yhteiseen joulujuhlaan. Seurakunnan eri kerhot ja ryhmät perhekerhosta eläkekerhoon viettävät yhdessä joulua seurakuntatalolla jumalanpalveluksen jälkeen. Siunattua kesää ja tapaamisiin! Taru Sahla vs.kehitysvammaistyön diakonissa

vuosittain haalinut jotakin mukavaa ja mielellään hyödyllistä kotiin viemistä. Tänä vuonna olin mukana viimeistä kertaa, mutta perinne jatkuu ja toivon perheiden olevan aktiivisesti mukana tapahtumassa. Seuraavan kerran nämä lapset kutsutaan yhteisille syntymäpäiville neljän vuoden kuluttua, ja se on seurakunnan juhla. Lasten kasvua on ilo seurata, sillä:

ONNI LÖYTYY ARJESTA

-mll- Tiina Lehtonen

KOKOPERHEEN VAUVAILTA

Helmi kuun alussa vietettiin jo perinteeksi muodostunutta vauvailtaa seurakuntatalolla. Neuvolan kautta kutsun oli saanut 19 perhettä. Kaikille heille oli syntynyt vauva vuoden 2010 aikana. Paikalle saapui jopa 12 perhettä. Sisaruksille oli järjestetty leikki-paikka ja hoitaja kerhotiloihin, joten illan päättäjät saivat loistaa vanhempien seurassa. Mukana oli monenlaisia perheitä, toisilla esikoinen mukanaan ja toisilla koko sisarusparvi. Myös uusia paikkakunnalle muuttaneita perheitä oli tutustumassa toisiinsa sekä joitain ”paluumuuttajia”. Kaikkia kuitenkin yhdisti pieni, tai jo kasvun vauhtiin ehtinyt suloinen nyytti.

Illan aikana Maarit toi terveiset neuvolasta, Taru seurakunnasta ja minä Mll:n paikallisyhdistyksestä. Tapahtuman järjestäjänä olen

Yleisnäkyä Jerusalemistä kultaisesta kaupungista. (Oik. Kalliosmoskeija, vas. Al-aksa moskeija, edessä vanhan kaupungin muuri.) Kuva Minna Mäkinen.

LAPSUUDENMUISTOJA KALLELASTA

Olin pienviljelijäkodin vanhin lapsi, jolla naapuristossa ei ollut leikkitovereita. Äitini oli taitava antamaan pieniä töitä aika nuorellekin tytölle. Melkein leikin varjolla siinä sitten oppi erilaisia kodin hommia, vaikka leikkiminen olisi ollut hauskeempaa.

Hauskoja töitä liittyi kankaan kutomiseen, lankoja sai puolata ja ryijyä solmia nivelreumasairaahan mamman ohjauksessa värikkäistä langoista. Kivaa oli myös vasikan juottaminen ja taloudesta jääneiden luiden hakkaaminen kanojen kivennäisrehuksi. Iskin niitä murusiksi tasaisella kivellä kanojen pyöriessä ympärillä ja kukonkin siinä kiekahdellessa.

Kurjimpina lapsuuden töistä muistan maan muokkauksen ja kylvön jälkeisen oijen perkaamisen. Tein sitä kauniilla isopapan veistämälä pienellä puulapiolla. Multakokkareet olivat lapsesta niin painavia ja selkä tuli kipeäksi.

Jo ennen kouluikää sain käydä yli kahden kilometrin päässä olleesta Helinin kaupasta ostamassa kolmen litran kannulla lampuöljyä. Se luvattu 10 pennin ”karamellitruutti” houkutteli asialle, vaikka Kuukkalan pitkä peltotie väsytti ja öljykanisteri painoi.

Kotiini oli 9.9.1931 hevoskärryillä tuotu sairastunut, mutta siihen asti yksin elänyt äitini setä. Tämä pitkäpartainen 69-vuotias ”Suurlan Heikki” asusti ja sairasti meillä tuvan puolella. Eräänä päivänä Heikki sanoi pikkuveljeäni odottavalle paksulle äidilleni: ”Mun tarttis päästä äkkiä ’pihan perälle’ ”. Äiti hermostui ison miehen pyyntöä, koska isä oli naapurissa puimassa, eikä muita apuvoimia ollut. ”Sait sää mun eilenkin ulos”, sanoi Heikki. Niin tämä nuori emäntä lähti taluttamaan miestä ulos.

Tarvasjoella oli ollut juuri kanttorin vaali, jossa Aarne Lehtonen oli tullut virkaan valituksi. Siinä tuvasta lähdettyä Heikki sanoi: ”Mahrettiiks saara yhtä hyvä lukkari, ko vanhaki oli” ja alkoi hyräillä virren sanoja – ja sitten se tapahtui; Heikki tarttui ”porstoon” oven yläosaan ja alkoi vaipua alas äidin syliin. Äiti sanoi minulle ”tuas tuvasta tyyny”. Tyyny laitettiin Heikin päälle. Sitten äiti kysyi minulta: ”Uskallatteko olla tässä, kun menen hakemaan isää kotiin? Heikki taisi kuolla”. Siihen minä vastasin: ”Ei me Heikkiä elävänäkään peljätty, ei me häntä kuolleenaka peljätä”. Niin äiti lähti puoleksi tunniksi isän hakumatkalle.

Sauli veljeni oli tuolloin kaksivuotias ja minä viiden. Emme me itkeneet, vaan seisomme kuin patsaat ”Kuoleman majesteetin” edessä. Kerroin vanhempien tultua, että kolme kovaa korahdusta vain kuului. Heikki oli ollut hyvä mies, joka oli tehnyt meille peltoa metsästä. Eräänä iltana hän oli ilmoittanut meille lapsille raivanneensa ahomansikkamaan Imatran sähkölinjan alle. Siellä niitä sitten kasvoi. Puutarhamansikoita ei meillä

Pyykipäivä Puimäessä. Kuva Saara Nikander

silloin vielä ollut.

Äiti lähti vielä samana päivänä viemään pappilaan kuolinsanomaa, mutta naapurille asian kerrottuaan Kuukkalan mummu lähetti äidin vielä kotiin varmuuden vuoksi tarkistamaan, ettei kyseessä ollut ”valekuolema”. Naapuri opasti nuorta emäntää ystävällisesti. Asia oli kuitenkin selvä ja äiti lähti uudelleen pappilaan. Samalla hän haki ruumiinpesijän, joka silloin asui siinä tuvassa, jonka sittemmin omisti Lyyli Uoti.

Hautajaisista muistuu mieleeni Ali-Knaapin Lempi-emännän kauniit hautajaiset. Tarjoilijat olivat mustissa puvuissa ja valkeissa pitsiesiliinoissa kiiltävine tarjottimineen. Viimeisen kahvin (tai teen) jälkeen tarjottimelta sai ottaa vielä isoon taskuliinaan (se oli omassa taskussa) nyytillisen pipareita kotiväelle vietäväksi. Vieraille annettiin myös kauniit mustat valkohapsuiset hautajaiskaramellit enkelinkuvin ja Raamatun lauseineen. Ali-Knaapille oli nyt jäänyt viisi lasta ilman äitiä.

Häistä muistan Kuukkalasta kahdet komeat häät. Aili Niemisen ja Martti Isotalon häissä ateria alkoi herkullisella tortulla ja kahvikupeista tarjotulla kirkaalla liemellä. Sitä tyttöjoukkokin maistoi ja pettyi, kun se ei ollutkaan makeaa mehua, vaan lihalientä, joka maistui suolaiselta. Laineen Viljo tunsu jo herkun ja sai tyhjentää monen tytön kupin.

Aili Niemisen ja Martti Isotalon häät Kallelan Kuukkalassa 18.6.1932. Kuva K.E. Laaksonen

Jarkko ja Eino. Vain muutama päivä ehti kulua, kun olin jo Virolan mäellä leikkimässä Jarkon kanssa. Siitä alkoi pitkä ystävyys. Jarkko oli jo siinä iässä perillä autoista ja tekniikasta, ja hän esitteli minulle hyvällä asiantuntemuksella hiilien ja pilkkeiden valmistuksen salat. Saimme myös käyttää itse kirvestä ja pilkkoa noita puita. Paras homma, jonka Jarkon isä meille antoi, oli pienten mainoslappujen liimaaminen tienvarren puhelin- ja sähkötolppiin. ”Ensiluokkaista puuhiiltä ja pilkkeitä saatavana. A. Lentonen Tarvasjoki”, luki lapussa, ja puhelinnumero. Vieläkin lappujen liiman maku tulee mieleen, kun asiaa ajattelee. Nuolemallahan ne kostutettiin.

Kerran taas olimme varmaan isolla tiellä keräämässä vihkoon rekisterinumeroita ohi ajavista autoista. Poikien kesken oli kilpailu, kellä on eniten erilaisia rekisterinumeroita. Huomasimme Osuusliike Kehityksen ikkunassa leikkikuorma-auton. Se oli noin puoli metriä pitkä, siis aika kookas kauniisti pu-

Se oli Buljonkia.

Pääsinpä sitten kerran isän kanssa Saloon maatalousnäyttelyyn, kuorma-auton lavalla oli oikein penkit. Siellä tuli nälkä, eikä ruokaa saanut mistään. Löytyipä lopulta nakkikioski ja sieltä ihanaa harvinaista herkkua. Voipa-perissa ne olivat, mutta nakkien päällä oli jotain kamalaa ja pahaa, ennen näkemätöntä keltaista tököttiä. Sinappia! Itku tuli! Loimaan evankeliumijuhlille menimme myös kuorma-auton lavalla istuen, mutta joka kesäisille Lep-pämäen juhlille mentiin polkupyörillä.

Kylän silloisista persoonallisuuksista tulee mieleeni tietysti läheiset Laineet Vähätalosta, jonne metsäpolku ei koskaan ruohottumaan ehtinyt. Usein lapsiakin kannettiin saalin käärittynä meille saunaan, kun polttopuita säästäten lämmitettiin saunaa vuoronperään. Vikkeläjalkainen Hilda-mamma oli kiva ja seurallinen, sinne äitikin usein meni sukan-kutimen kanssa.

Kuukkalan Albert-pappa oli nahkaessus-saan tuttu näky, kun hän hakotarhassa hakasi havuja kuivikkeiksi. Ja ihme ja kumma, Kuukkalan nuorilla miehillä oli jo silloin hieno musta henkilöauto. Sitä ei joka kylässä ollutkaan.

Keskitalossa oli kolme isäntää, sisaruksia. Kaarlo-isäntä oli vilkasliikkeinen liikemies, Väinö-veli hiljaisempi ja emäntänä Saima-

sisko. Hän oli äidilleni hyvä rippikouluka-veri. Talossa oli aina myös muonamiehiä ja karjakoita.

Keskitalon tilusten keskellä Korsoon mäen takana olevassa Mattilan sotilastorpassa asui kuuro täti Elsa Rolig Anna tyttärensä kanssa. He elivät hyvin siististi kehruulla itsensä elättäen. Anna toimi Suurilan koulun keittäjänä sen jälkeen, kun monitoiminen neljä luokkaa kerralla opettava Emilia Helve luopui koulu-keittolan kauhasta.

Yli-Knaapilla (Hallanheimolla) oli lahjakas Arvo-poika, joka kai Kallelasta ensimmäisenä lähti oppikouluun menestyen hyvin. Hän aikoi opiskella arkkitehdiksi, mutta molempiin soitiin jouduttuaan päätyikin korkea-arvoiseksi upseeriksi. Rakentamista on hän taidolla kuitenkin jatkanut vielä eläkepäivinäankin Hämeenlinnassa.

Knaapilla, jonne isän hoitoon oli jäänyt viisi äidistään orpoa lasta, asui myös tuossa arvokkaassa umpipihaisessa talossa Aaku-setä. Hän oli pieni, väärävarstista piippua polttava mies. Syksyisin hän kiersi paikkakunnalla maamoottorinsa kanssa puimakoneen (tap-purin) käyttäjänä. Puintipäivä oli joka talossa tärkeä ja paljon väkeä vaativa työ.

Myös Mäentaustan Ali-Knaapilta kuoli Helmi-emäntä varhain, jolloin heillekin jäi neljä lasta ilman äitiä. Talo seisoo komean vihreänä edelleen Paavon ja Paulin hoidossa.

Kylän etäisimmässä talossa Rannikossa taas asui topakka Höijerin mamma sairastelevan Matin ja Naimi-neitosen kanssa. Mamma oli entinen majatalon emäntä, työn ja toimen ihminen. Matilla taisi olla keuhkovika, johon hän käytti lääkkeenä keltaista ja kiteistä ”rintasokeria”. Sitä saimme joskus maistiaisiksi.

Höijerin mamma kävi joka lauantai Turussa. Heikkilän Eemelin linja-auto tiesi odottaa mammaa Kallelan tiehaarassa, jos mamma sattui myöhästymään. Turusta hän kävi ostamassa matonkuteita ja muita kudontatarpeita, sillä Naimi oli taitava kutoja. Käsitöitä he myivätkin, mutta mamma keräsi niitä varastoon, sanoen, että olisi jotain ”aksjoois, kun aika hänet jättää. Kerrotaan hänen jälkeensä pidetyinkin huutokauppaa monta päivää.

Äidilleni oli mamma sanonut. ”Tuu kylään, mutta älä mukuloita mukanas tuo.” Mammalla oli ollut iso perhe, joten hän kai oli saanut lapsista tarpeekseen. Elettiin kieltolain ja pirtun salakuljetuksen aikaa. Rannikossa oli usein aikaansa viettämässä joutilaisia, vähän maistissa olevia miehiä. Siksi ei minua haluttanut mamman luokse mennäkään, sillä minä pelkäsin vauhkona humalaisia ja itkien kiukuttelin.

Näin olen muistellut lapsuuteni Kallelaa. Kiitos teille entiset ja nykyiset kallelalaiset. Olette kaikki olleet hyviä naapureita.

Puimäen Saara Mattilan mökiltä

Muistaen Jarkkoa

Talvisota päättyi. Isä-Arvid oli haavoittunut aivan sodan viimeisinä päivinä vaikeasti käteen. Kun käsi saatiin kuntoon siinä määrin, että auton ajo onnistui, otettiin ennen sotaa ostettu Dodge taas käyttöön. Koko välirauhan ajan ja jatkosodan ajanakin tuo auto kaiketi oli ainoa taksi pitäjässä. Muun muassa lääkärin liikkuminen sairaskäynneillä hoidettiin Lentosen pirssillä.

Kun sotien alussa astui voimaan polttoainneiden säännöstely, käyttöön kehitettiin nopeasti puukaasulaitteita. Yritteliäänä miehenä Arvid sai ajatuksen alkaa valmistaa myyntiin puuhiiltä ja pilkkeitä. Lentoset asuivat silloin Virolan piharakennuksessa.

Vuosi oli 1945, kun me aloitimme koulun,

naisiksi maalattuine pyörineen. Ihailimme sitä ikkunan takana vaikka kuinka kauan. Kinastelimme, kumpikohan tuon auton saa. Lähdimme kumpikin kotiin puhumaan äidille, että mentäis ostamaan se hieno auto. En muista, kumpi meistä äidin kanssa ensin ehti autokaupoille.

Alakouluajalta muistuu mieleen seuraavanlainen juttu. Lentosen perheen koti oli jo siinä vaiheessa, että rakennuksen ulkokuorta tehtiin. Yhtenä päivänä opettaja Vaittinen huomaa Jarkon housutaskussa jotain tavaraa, ja rupeaa kovasti tiukkaamaan, mitä taskussa on. Jarkko nousee ylös ja vastaa:

– Siäl on nauloi.

Opettaja melkeinpä tuhtuneena tiukka, miksi niitä nauloja on taskussa.

Jarkko vastaa:

– Mää oli eile rakennuksel ripottamas.

Jälkeen ajatellen oli aivan selvää, ettei siirtolaistaustainen naisopettaja voinut ymmärtää kaikkia Jarkon sanoja. Opettaja kysyi uudes-

taan, ja Jarkko oli ihmeissään, miten hän voi vastata, kun on jo totuudenmukaisesti vastannut. Onneksi yksi oppilas, Hovin Jouko, tuli apuun ja kertoi kysymyksessä olevan rimojen kiinninaulauksen seinään.

Yhtenä aamuna koulussa Jarkko tuli kii-reesti kertomaan mulle:

– Tiäräks Eino, meil on semmonen mahrattoman suuri kuorma-auto koton. Se on Kemp-su. Se on niin suuri, ettei mee ol koskaan ennen simmost nähty. Tuleks sää sit katto-maan sitä.

Kysymyksessähän oli amerikkalainen GMC kuorma-auto, joka oli suunniteltu liittoutuneitten sotakäyttöön Euroopassa. Sodan päätyttyä USA:n armeija myi ylijäämätavarat ympäri Eurooppaa.

Koulun jälkeen marssimme riti rinnan kohti Lentosen uutta autotallia, jossa kyseinen ihme sitten oli. Jarkko kysyi äidiltään, Mairelta, että saammeko m ennä autoa katsomaan ja myös mennä sisälle istumaan. Lupa saatiin,

ja niinpä me pojat sitten vuoron perään ratin takana ohjasimme ja pöristimme.

Tietenkin sain Jarkolta täydellisen selostuksen auton tekniikasta: se on näes kymppipyörä ja kaik sen pyörät vettää, etupyörät kans.

Siinä autonajon tiimellyksessä minulla oli repusta karannut joku vihko. Kun sitä seuraavana päivänä tarvittiin koulussa, vain todeta, ettei sitä ollut. Eipä muuta kuin nurkkaan seisomaan, kun olin niin huolimaton. Vihko löytyi kyllä Kempson hytistä.

Vuosien vieressä ystävyyskunta vain vahvistui. En muista, olisiko meillä koskaan ollut minkäänlaista eripuraa. Aina meillä riitti touhua ja tekemistä, ja hauskaa osasimme pitää.

Talviset hiihdot, mäenlaskut, ja tietysti se kuuluisa meidän tekemämme hyppymäki tuolla Euran Uudentalon jokiahteella. Minulla oli mylläri Tuomisen Pekalta saadut oikein kolmiuraiset mäkisukset, ja Jarkon isä rahoitti kunnan mäkisiteet. Kyllä olimme polleata poikaa, kun saimme esittää taitojamme yleisölle. Mäkeä kävivät kokeilemassa aikamiehkin.

Kesäiset polkupyöräretket olivat yhden aikakauden ajankulu. Kun sunnuntiaamuna lähdimme liikkeelle, saattoi päivän retkemme olla seuraavanlainen. Ensimmäinen suunta Kyrön, sieltä Auraan, ja sitten kohti Turku. Paluumatka Paimion kautta tai Hämeentietä. Tällaisiin matkoihin tuli kilometrejä melkoisesti ja kunto pysyi korkealla. Kun vielä ottaa huomioon senaikaiset tiet jyrkkine mäkinen ja teitten huonon kunnan, sekä vaihteellomat

Muistoista kertovia kuvia nuoruudesta. Pojat palaamassa kalastamasta Euran kylän mäelle ja Juhannusjuhliilta Valasrannalta. Vas. Eino, Esko, Jarkko ja Tarmo. Kuva Eino Samsten

pyörät, olivat nuo matkat melkoisia saavutuksia.

Kun ikää karttui ja vähän pituuttakin tuli lisää, alkoi meidänkin touhumme olemaan enempi työntekoa kuin ajankulua. Yksi talven urotyö oli seuraavanlainen.

Oli rankkaluminen talvi, hyvin pitkä jakso, kun lunta tuli jatkuvalla syötöllä yötä päivää ja tuuli kasasi sitä teille. Lentosen Patanokka-Volvo oli melkein aina TVH:lla hommissa. Nyt sitten lumiauralla jouduttiin ajamaan yöt ja päivät. Miehet väsyivät, piti päästä välillä kunnolla lepäämään. Kuljettajia ei ollut. Isä Arvid teki ratkaisunsa: Jarkko hoitakoon ajon

ensi yönä.

Ajokorttia ei ollut Jarkolla. Vaan koska autoa on kortilla ajettu! Ei koskaan, vain ja ainoastaan taidolla. Tämän asian isäkin tiesi ja luotti pojan taitoihin. Niinpä Jarkko pyysi minut mukaansa juttukaveriksi. Näin yö meni mukavasti, ja aamun koittaessa voimme todeta, me teimme sen, me teimme miehen työn. Niin silloin olimme viisitoistavuotiaita.

Vuosien saatossa ystäväpiirimme oli kasvanut, meitä oli viisi kaveria: Jarkko, Mäkilän Esa, Laaksosen Tarmo, Virtasen Aarto ja minä Eino. Aina olimme yhdessä. Kun joku sunnuntai emme keksineet muuta tekemistä,

otimme onget ja painuimme jokirantaan kis-sankaloja narraamaan.

Kun Jarkolla täyttyi 16 ikävuotta, hän sai ajokortin. Nyt saimme käyttöön aika usein lauantai-iltaisain Arvidin taksiauton. Tätä ennen Rauno-veli oli toiminut meidän reisuillamme kuskina. Loppujen lopuksi kävi niin, että isä-Arvid osti pojille oman ajopelin, Totsin vuosimallia 1939. Se oli vuoroviikot poikien käytössä. Kun meidän vuoromme tuli, suunta oli hyvin usein Turku. Lännen elokuvat olivat yhden vaiheen heikkoutemme. Jopa kolmekin lätkkääriä samana iltana ehdimme katsoa, kunhan juosten siirryimme teatterista toiseen.

Tuli sekin aika, kun poikaporukastamme yksi toisensa jälkeen lähti omille teilleen, yleensä työn takia. Perustimme kukin oman perheen, kasvatimme lapsemme, yhteydenotot kavereihin harvenivat. Voin sanoa, ettei minun ja Jarkon välillä yhteydenpito missään vaiheessa katkennut kokonaan. Olemme tavanneet aika usein vuosien aikana sekä olleet puhelinyhteydessä vieläkin useammin. Kaksi päivää ennen Jarkon poismenoa soitin, keskustelimme niistä näitä, ja varmaan muistelimme myös menneitä.

Nyt porukastamme on jäljellä enää kaksi, Esa ja Eino. Muut ovat siirtyneet, käyttäisinkö sanontaa lännenleffan tyyliin, esi-isien luokse paremmille metsästysmaille.

Näin muisteli
Eino Johannes

PIKKULOTAT

Tänä vuonna Tarvasjoen Sotaveteraanit viettävät 28.08. yhdistyksen 45-vuotisjuhlaa. Saman ikäinen Sotaveteraanien Varsinais-Suomen piiri viettää juhlaan Turussa 8.10. Viime sotien taisteluita ja raskaita uhreja muistaen vietettiin myös Turussa kansallisen veteraanipäivän valtakunnallista pääjuhlaa 27.4. ja Lounais-Suomen Sotapöyhdistyksen 10-vuotisjuhlaa kaatuneiden muistopäivänä 15.5. sekä Lotta-Svärd-järjestön perustamisen 90-vuotisjuhlaa 19.3. myöskin Turussa.

Kuten Suomen historiaa tuntevat tietävät Lotta-Svärd oli naisten vapaaehtoinen, aseeton maanpuolustusjärjestö. Lotat toimivat talvi- ja jatkosodassa muonituksessa, ilmavalvonnassa, viestiyhteyksien hoitajana, kaatuneiden vastaanotossa, sotasairaaloissa, valonheitinlittina, kenttäpostikonttoreissa jne. Tuon lisäksi Lotat toimivat tärkeissä tehtävissä kotirintamalla lääkintätarvikkeiden ja sotavaatetuksen hankinnoissa, siirtoväen evakuoinnin avustamisessa, sotilaskuljetusten huollossa, sankarihautajaisten järjestelyissä, sotaleskien ja -orpojen huoltotyössä ja aseveliperheiden tukemisessa. Järjestössä oli yli 200 000 jäsentä vuosina 1921-1944. Väli rauhan tultua sen ehtojen vaatimana Lotta.Svärd-järjestö lopetettiin.

Lotta Svärd – järjestöön kuului sen nuorisojäsenenä vuosina 1931-1944 noin 30 000 8-17-vuotiaasta pikkulottaa eli lottatyttöä, kuten heitä nimitettiin. Sota-ajan lapset ja nuorisot, myös naiset, oli kasvatettu isänmaallista velvollisuudentuntoa korostavassa hengessä. Vaikka nykyajan ajattelun mukaan he olivat vielä lapsia, heidän innokas, ahkera ja uhrautuva panoksensa voimilleen sopivassa työssä korvasi paljon kotiseudun ankaraa työvoimapulaa kärsivää yhteisöä. He täyttivät aikuisen paikan ilma-valvonnassa, viestinnässä, kevyemmissä maataloustöissä, juurikasmaalla, marjanpoiminnassa, korviketuotteiden keräilyssä, kehräämisessä, kudonnassa, ruuanlaitossa ja erityisesti laajassa ajan hengen mukaisessa talkootyössä.

Tarvasjoen lottatyöt.

Mitään arkistomateriaalia ei Tarvasjoelta löydy paikkakunnan 13-vuotisesta pikkulottien toiminnasta. Ainoat lähteet heistä ovat vielä elossa olevien lottatyttöjen muistitiedot, muuttamat valokuvat ja Aino Nurmen säästämistä

kolmen vuosikerran Lottatyttö -lehdistä löytyvät kaksi artikkelia Tarvasjoelta. Näistä ensimmäinen on lehdessä Lottatyttö 3/1943. Sen on kirjoittanut nimimerkki K.V. (Kirsti Vesamo): ”Muistelmia ilmapartiosta.

Jokaisen lottatytön hartain toivomus on päästä lottatöihin. Useat ovat jo varmaan saaneetkin tämän toiveensa toteutetuksi, niin kuin mekin, Tarvasjoen lottatyöt.

Voi, kuinka hauskaa olikaan saada ensimmäinen lottakomennus. Iloisin ja reippain mielin kiiruhti jokainen lottatyttö vuorollaan suuri selkäreppu selässä vartiopaikalleen, tietäen, että niin sai omalta pieneltä osaltaan olla suojaamassa turvattomia ihmisiä vihollisen häikäilemättömiä hyökkäyksiä vastaan.

Meidän ilmavalvontatörimme sijaitsi korkealla mäellä, jolle kiivetessä moni tuotti omalla kustannuksellaan tovereilleen hauskuutta, keikahtaessaan esim. suinpäin kalliin reunalta alla olevaan katajapensaikkoon. Muutama lottatyttö yritti monta kertaa nousta melkein pystysuoria rappuja, mutta ei voinut päästä kuin puoliväliin, kun taas huimasi päättää, ja piti jättää torniin meno. Toisten taas täytyi luopua siitä syystä torniin meno, kun ei mahtuneet luukusta ylös.

Nousteessamme ensimmäistä kertaa vartiotorniimme heiluvia rappusia ylös, täytti monen mielen pieni pelko, ei itsensä tähden, vaan siitä syystä kuinka osaisimme tehtävämme suorittaa. Varsinkin viestin lähettäminen tuntui aluksi hyvin jännittävältä, mutta vähitellen siihenkin tottui. Vartiovuoromme kesti monta tuntia kerrallaan. Monen mielestä tämä aika varmaan tuntui pitkältä, mutta melko nopeasti se päivä tornissa kului. Joskus hiljaisina öinä tahtoi kyllä ystävämme ”Nukku-Matti” painaa silmäluomemme kiinni, mutta hammasta purren torjuimme sen hyökkäykset, sillä tärkein tehtävämme oli pitää silmämme ja korvamme auki.

Seisoimme siinä vartiotorinissa kuulaassa kesäyössä, ympärillämme kukkeimmillaan oleva luonto. Tähystellessämme taivaalle, josta nouseva aurinko heitti ensimmäiset säteensä, tunsimme itsemme niin sanomattoman onnellisiksi siitä, että saimme kuulua yhtenä pienenä osana siihen vartioketjuun, joka vartioi suojellakseen tätä ihanaa maata, sen kansaa ja samalla koko länsimaista kulttuuria.

K.V.”

Tarvasjoen pikku-lottia kesällä 1942. Kuva Liisa Isotalo

Eräillä vielä tuon ajan eläneillä lottatyttöillä, kuten Hanna Tikalla (Vaiste), Aino Nurmella, Liisa Isotalolla (Tapani), Tuija Koskisella ja, Sirkka Luukkosella (Virtanen) on vielä muistoja edellä kerrotusta ilmavalvonnasta, avustustyöstä useissa sankarihautajaisissa, leivän leivonnasta armeijalle, patjojen täytöstä oljilla mm. sodasta palaavien sotilaiden yöpyessä Kenttätuvalla ennen kotiutusta, sidontatarpeiden leikkaamisesta ja pakkauksesta, pakettien lähettämisestä tuntemattomille sotilaille rintamalle, siirtolaisperheiden avustamisesta jne.

Lottatyöt osana Nuorten Talkoiden toimintaa

Toisessa artikkelissa Lottatyttö 5/1943 lehdessä kerrotaan alkavan kesän uudesta kilpailukutoiminnasta, jossa lottatyöt kilpailivat useimman talkoolapion hankinnassa eri töiden ja keräämissaavutusten mukaan. Kilpailut kuuluivat osana maan tärkeimpien nuorisoyhdistysten 1941 perustaman Nuorten Talkoot ry. toimintaan. Kilpailukutojut olivat lottatyttöillä kaksiosaiset, ensimmäinen oli sotilaspoikia vastaan ja toinen lottapiirien kesken. Kirjoittaja ei kerro mitä kaikkea talkoolapio-merkin saavuttamiseen tarvittiin. Toiminnassa mukana olleet ja vielä ajan muistavat kertovat, että normaalien maataloustöiden lisäksi pisteitä sai ainakin kasvimaan ja puutarhan hoidosta, käsistöistä, saippuan keitosta, kivi-vaamalla tai hillosten säilötyistä marjoista tai sienistä sekä keräämällä romua, loppuja, kumia, parkkia, lasia, pihkaa, voikukan juuria, marjoja, sieniä ja jopa luitakin, kun vielä paljon kotona teurastettiin. Koulupiireittäin oltiin poimimassa niiton jäljiltä maahan pudonneita

Lotat nousemassa ilmavalvontatorniin. Kuva Liisa Isotalo

tähtiä ja herneen palkoja, joista saatiin aineksia kouluruokailuun. Poimittuja marjoja muistetaan toimitetun ainakin sairaaloihin ja kouluihin. Sieniä eivät lounaissaomalaiset olleet ennen tottuneet säilömään, kun yleisesti ei poimittu kuin kantarellia. Talkootoiminta keskittyi pääosin kesäaikaan, joka tavallisesti päättyi perunan poimintalomaan. Perunamaa äestettiin poiminnan jälkeen, jotta kaikki perunat saatiin talteen, pikkuperunatkin.

Myös talvisaikaan lottatyttöillä oli säännöllistä toimintaa koulutyön ohessa. Eräät muistavat ainakin iltaisin pidetyt pula-ajan ruuanlaitto- tai tallukantekorssit. Poikien ohella tytötkin osallistuivat motintekotalkoi-siin, vaikka vain halkoja pinoten. Tavoitteena oli jokaisen valmistaa ainakin yksi motti, sil-

lä näin korvattiin osaltaan suurta polttopuun tarvetta. Silloin lämmitykseen tarvittavan puun ohella toimivat tehtaaj ja junanveturitkin pääosin puulla. Tytöille opetettiin monien kodinhoito- ja ruuanlaittotaitojen ohella mm. tekemään karjanhoitotöitä ja nykyään oudolta tuntuvien luudan ja vispilän tekoa varvuista.

Ne pikku-lotat, jotka nyt muistelevat nuoruutensa päiviä, pitävät lottatyön kasvattavaa vaikutusta erittäin merkittävänä. Se antoi jo lapsesta alkaen heille opin ahkeraan työntekoon ja pyyteettömään auttamiseen. Se loi myös sen henkisen ja hengellisen pohjan, joka on kantanut läpi koko elämän: uhrautu-

van rakkauden kotiin, uskoon ja isänmaahan. Nyt jo ikääntynyt ja harventunut lottatyttöjen joukko sanoo, että he toivoisivat rauhan maassamme aina säilyvän ja myös voivansa siirtää samat arvot nousevalle polvelle, joissa he itse saivat kasvaa.

Tarvasjoen lottatyöt keräämässä pajunparkkia Juvan pajukossa. Heistä on tunnistettu vas: Sylvi Rantala, Sirkka Virtanen, Hilikka Suvanto, opettaja Helmi Lehtinen, Liisi Nummila, Maila Mansikkaniemi, Liisa Tapani, Sirkka Paavilainen, Aino Nurmi, Mirja Vesamo, Liisa Vesamo, Hanna Vaiste, Raili Laajamäki ja Irja Nummila. Kuva Hanna Tikka

TARINA EVERT ELORANNASTA

Ennen vanhaan maaseudun työväestö vaihtoi työpaikkaa kekrinä, tai sopimuksen mukaan muulloinkin. Silloin maksettiin palkka, ja muutama päivä jäi aikaa etsiä uutta työpaikkaa. Usein nuo etsinnät johtivat myös naapuripi-täjiin. Tarvasjoen alueella joskus 1800-luvun lopulla suurin työnantaja oli eittämättä Juvan kartano. Juvankoskessa toimivat kolme myllyä ja sahalaivos tarjosivat jo yksinään työtä hyvin monelle ammattimiehelle ja apulaiselle. Ja olivathan kartanon viljelmätkin, noin 100 tynnyrinalaa, aivan toista luokkaa kuin muiden talojen 10 – 40 tynnyrinalaa. Tarvasjoelle tuli työvoimaa muilta paikkakunnilta melko paljon.

Työn perään kai aikoinaan tuli Yläneellä 1846 syntynyt Kaarle Nyström. Vuonna 1868 hän muutti Marttilaan, missä teki rengin töitä useassa talossa. 1872 hän siirtyi Marttilan Laurilan Ylitaloon, jossa hän avioitui parin vuoden päästä talon piian, Loimaalta muuttaneen Fredrika Töykkälän kanssa. Pariskunnan ensimmäinen lapsi, Maria Justiina, syntyi samana vuonna 1874, ja vielä samana vuonna perhe muutti Sauvoon ja seuraavana Karunaan. Vuonna 1876 kiertolaiselämä toi Tarvasjoelle Euran Tie-Knaapille. Knaapilta muutettiin Kirkonkylän Vähätaloon, koska seuraava lapsi, Evert Emil, syntyi siellä 1881. Selma-siskokin syntyi Vähätalossa 1886. Selma kävi aikuis-tuttuaan opettajaseminaarin Paimiossa 1902 ja muutti kiertokoulun opettajana 1906 Laitilaan. Nyströmin perhe asui siinä mäenrinteellä Lähdeniityn pellonreunassa mäkitupalaisina.

Kun Evert-poika varttui ja vankistui, hän työskenteli maa- ja metsätöissä, kunnes vuosien 1914 – 1918 komennus vei hänet Helsingin seudulle linnoitustöihin. Siellä rakennettiin linnoituslaitteiden ketjua osana Venäjän pääkaupunkia Pietaria suojaavasta puolustusjärjestelmästä. Venäjä oli sodassa Saksan kanssa, ja linnoitukset rakennettiin siltä varalta, että saksalaiset yrittävät hyökätä Pietariin Suomen kautta. Linnoitusketjuun kuuluvia rakennelmia on nähtävissä eri puolilla Helsinkiä vieläkin. Tämä työmaa oli silloin Suomen suurin. Pääasiallisina rakentajina oli venäläisiä sotilaita sekä heidän tuomiaan vankeja Kaukoidästä. Tataareja, kirgiisejä ja kiinalaisia on arvioitu olleen 2000 – 3000 miestä. Koska suomalaiset miehet eivät joutuneet asepalvelukseen Venäjän armeijaan, nuoret maaseudun miehet lähtivät sankoin joukoin linnoitustöihin. Palkka oli parempi kuin kotipuolen maatalous- ja metsätöissä.

Näiltä reissuilta on Evertiltäkin jäänyt jälkipolville muutamia tarinoita muistiin. Venäjän sotilaita lukuun ottamatta sen ajan suomalaiset eivät olleet tottuneet näkemään ulkomaalaisia. Nyt täällä oli porukkaa, jolla kasvopirteet, ihonväri ja koko olemus oli aivan muuta kuin meillä eurooppalaisilla. Ja ne kielel, joita nuo vangit puhuivat, kaikki vaikutti kovin merkittävältä. Kiinalaiset kimittivät ja vinguttivat ääntään kuin olisi henkeä otettu, eikä kirgiisien ja tataarien puhe siitä paljon poikennut. Nämä sotavangit eivät niinkään rakentaneet linnoituksia, vaan tekivät metsätöitä ja raivauksia valmiiksi rakentajille. Ruuan suhteen heidän elämänsä ei ollut hääviä, ruoka oli huonoa ja annokset pieniä. Niinpä Evert kertoi, kuinka

lähiseudun koirat, kissat, rotat ja hiiret loppuivat. Sanontahan kuuluu, että kiinalainen syö kaiken mikä liikkuu ja kaiken mikä on vihreää.

Helsingin alueella näitä patterijätkeä, joiksi heitä kutsuttiin, oli parhaimmillaan 15 000 miestä. Porukka oli jaettu ryhmiin, jotka työskentelivät omilla määrättyillä alueillaan tietämättä mitään muista porukoista. Herrat luulivat, ja ehkä vähän onnistuivatkin siinä, että työmaan laajuus pysyi melko salaisena.

Yhtenä hauskana piirteenä Evert kertoi, kuinka työmaan mestari oli kirjoilla useammalla työalueella saaden kai sitten useampia tilipuseja. Hevosmiehet taas laskuttivat saman kuorman useampaan kertaan. Siis jo silloin kukoisti lahjonta ja korruptio.

Evert sai patterijätkenä monta hyvää oppia, kuten kiviporan ja kivitaltan sekä ennen kaikkea räjähdysaineitten käytön. Näistä taidoista oli myöhemmässä elämässä paljon hyötyä.

Evert ei linnoitustöiden loputtua palannut heti Tarvasjoelle, vaan jäi kiertelemään Länsi-Suomea maa- ja metsätöitä tehden. Tätäkin aikaa hän muisteli mukavana jaksena elämässään ja korosti aina kulkurien kirjoittamatonta lakia: älä koskaan ota mitään toisen omaa, jos aiot saada kortteerin myös ensi yöksi.

Tänä aikana Evertin vanhemmat olivat muuttaneet Vähätalosta Kirkonkylän Uuteentaloon. Isä, Kaarle Nyström, oli kuollut 1917, ja äiti Fredrika työskenteli Uudessatalossa. Jossakin vaiheessa Evert oli muuttanut nimensä Elorannaksi. 1918 Evert palasi takaisin kotipitäjään Pöytyältä mukanaan morsiamensa Anna Elviira Salonen, s. Karinaisissa 1888. He jäivät töihin ja asumaan Kirkonkylän Uuteentaloon. Heidät vihtiin heinäkuussa 1919, ja ensimmäinen lapsi, Kerttu Maria, syntyi maaliskuussa 1918, siis vähän etuajassa. Kerttu muutti aikanaan Lietoon Tursaksen Sepälle, avioitui 1945 Sulho Erik Kaunissaaren kanssa, ja he muuttivat Yläneelle. Evertin seuraava lapsi, Iku Obadia, syntyi huhtikuussa 1921. Jatkosodassa sotamies Iku Eloranta haavoittui Maaselässä talvella 1942, mutta kuoli sotasairaalassa vasta helmikuussa 1945. Hänet on haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Jossakin vaiheessa Evertille ja Annalle tuli ryppyjä rakkauteen. Anna muutti asumaan yksikseen pieneen mökkiin, joka sijaitsee vieläkin Liedonperästä ”Prunkkalan kirkolle” vievän tien tuntumassa. Kun Anna siellä metsänreunassa mökkinsä lähituntumassa rupesi keittämään pontikkaa, hänelle kävi samoin kuin monelle muulle tiputtajalle. Käry kävi, hän sai tuomion ja kärsi rangaistuksensa Hämeenlinnassa. Siellä syntyi maaliskuussa 1924 myös Elorantojen viimeinen lapsi, Eero Kalervo. Eerosta tuli sähköasentaja, hän muutti Lietoon ja sieltä 1957 Maariaan.

Kun Anna vapautui ja palasi mökkiinsä, hän alkoi tehdä luutia. Kunnon ”kraakunvarpuluudat” tekivät hyvin kauppansa, ja niinpä hänet muistetaan laajalla alueella Luuta-Annana.

Evert jatkoi töissä Kirkonkylän Uudessatalossa. Jossakin vaiheessa hän muutti asumaan vanhaan räätäli Wahlstenin torppaan, joka niihin aikoihin jo oli automonttööri Eino Hellströmin omistuksessa. Kun Hellström alkoi rakennuttaa uutta komeata korjaamoa siihen

Evert oli vähän taikauskoinen. Hän tavallaan pelkäsi kameran ”pahaa silmää”, joka voi viedä sielunkin mennessään. Esimerkiksi elopellolla hän lähti kävelemään pois, kun joku oli tuonut kameran ikuistaakseen kahvitelun pellonpientareella. Evertistä on tämä yksi kuva, jonka Jaakko Uusitalo otti salaa vähän nurkan takaa.

kirkon vierelle, Evert oli tarpeen kivimiestätoineen. Kiviä ammuttiin sekä korjaamon että sinne johtavan tien alta. Urakoissa oli mukana myös paikkakunnan ehkä tunnetuin kivimies Oskari Suominen Horrisista.

Näihin aikoihin ja vähän aikaisemminkin Evertille oli syntynyt ajatus suunnitella ja rakentaa ikiliikkuja. Tätä tarkoitusta varten hän kesäaikana meni maate Hellströmin pihapiirin tuntumassa olleeseen vanhaan, jo losonneeseen AIV-kuoppaan. Hän veti vällyt päänsä yli ja odotteli, kun järki valuu päähän. Tuliko järkeä lisää, ainakin tiedän että ikiliikkuja kehittyi pikku hiljaa.

Oltiin varmaan vuodessa 1948. Olin koulussa tutustunut Uudentalon Jaakkoon. Meillä Jaakon kanssa synkkasi ihan mukavasti, ja kävin usein Uudessatalossa. Yksi tärkeä homma meillä oli räkätinpesien hävittäminen, sillä niitä oli Uudentalon mäellä mäntyä kasvavassa metsikössä pilvin pimein. Olen melko varma, että tuossa hommassa meitä aikuiset kannustivat, eivät ainakaan kieltäneet. Muuten räkättejä oli niin paljon, että mitään marjasatoa oli turha odottaa. Toinen mukava muisto Jaakon ja minun touhuissa oli se, kun yhtenä päivänä Jaakko koulussa sanoi, että Rekikosken lähellä heidän metsässä on ”mettäsiän” luola. Minä sitten kiireesti keksimään jotain, millä kyseisen eläimen olemassaolo luolassa voidaan todistaa. Pyysin Euran Uudentalon Erkiltä haulikon patruunan nallin. Nalli taskussa kiirehdin Jaakon luokse. Värkkäsimme jonkinlaisen laukaisulaitteen ja asetimme sen luolan suulle. Nallin piti laueta, jos mettäsiika kulkee luolaansa. Mitään ei tapahtunut ainakaan muutamaan tuntiin. Nalli jäi eheäksi.

Evert oli muuttanut Hellströmiltä takaisin Uudentalon piharakennukseen. Kerran päätimme Jaakon kanssa mennä katsomaan Eetun ikiliikkujan teelmyksiä. Siellähän niitä oli sängyn alla jos minkäkinlaisia vempeloita puusta veistettyinä, ja kun katsoimme pöytälaatikkoon,

siellä oli erilaisia rattaan näköisiä veistotöitä ynnä muita pieniä nippeleitä ja nappuloita ylen määrin.

Vähän samoihin aikoihin tarina kertoo Krinttilä-nimisen miehen myös keksineen ikiliikkuja Seppälässä. Sanotaan hänen saaneen ikiliikkujansa valmiiksi aina kokeiluasteelle saakka, mutta oli kuulemma kovin raskas veivattava.

Kerrotaan, että Evert oli tosiaan hyvä tekemään puutöitä. Siitä kerron yhden esimerkin. Nuoret miehet, Pentti Kujanpää, Olavi Knaapi, Alpo Vähätalo ja Reino Reini ostivat kantti-Letukan vuosimallia 1928. Ainakin yhden oven puiset rakenteet olivat kehossa kunnossa, samoin toinen iso astinlauta. Oliko syynä laho vai kolari, joka tapauksessa Evert teki siihen puutyöt, ja sanotaan niiden olleen paremmat kuin alkuperäiset.

Muutenkin hän oli hyvä käsistään. Isä oli tehnyt suutarintöitä ja Evert saanut siinä jonkinlaisen opin. Itselleen ainakin Evert teki saappaansa ja kehui sitten aikaansaannostaan.

– On nätti niet kon Elorannan saapas!

Sanonnasta tuli yleinen puheenparsi, jota moni käytti työnsä kehumiseen.

Mutta mitä herkkänahkaisuutta osoitti seuraava tapaus. Tupamäen isäntä, Pauli Uusitalo, rakennutti uutta makasiinia ja oli ottanut kirvesmiehiksi Evertin ja Aimo Varjosen. Aseteltiin jo katon kannatuspuita, kun sekaan sattui hiukan lenko puu. Miehet laittoivat sen tietysti niin, ettei se haitannut tulevaa katon suoraa linjaa, mutta kun Pauli sattui paikalle, hän vaati kääntämään puun kaaren ylöspäin. Sehän olisi aiheuttanut kattoon kummallisen kyhmy. Kun asiasta ei päästy yhteisymmärrykseen, miehet pakkasivat työkalunsa ja lähtivät pois. Tarina ei kerro, kuka teki makasiinin valmiiksi, mutta pitkävihaisuudesta se kertoo. Kun samana syyskesänä tehtiin eloa Uudentalon pellolla ja niittotyö loppui, niittäjien piti siirtyä rajaojan ylitse Paulin pellolle. Kun muut menivät, Evert ja Aimo jäivät kasamaan Uudentalon kuhilaita.

Seuraavan kerran, kun minä itse tapasin Evertin, oltiin hyvän matkaa 1950-luvun puolella. Raskaan työn ja vaikean sairauden heikentämä Evert oli muuttanut asumaan polkupyörämonttööri Jussi Laaksosen luokse. Kun me nuoret miehet kävimme Jussin luona varsinkin talvi-iltoina aikaamme kuluttamassa ja pikku panoksilla korttia pelaamassa, Evert istui keinutuolissa seuraamassa peliä. Siinä hän mutisi komeisiin viiksiinsä puoliksi itseks.

– Voi voi, kun ei tarttis kuolla tämmöttöön talvella, kun hauras on sit niin pirun kylmä maata.

Olihan meillä porukassa joskus joku pöytäviinapullokin tai kippurahäntää. Kun Evert sen huomasi, hän meni kiiruusti hakemaan kaffekuppia.

– Kaara toho vähä kans! Emmää sitä mittää jua, mää vaa tahkoon tohon rintaani sitä.

Evertin toive tavallaan toteutui, hänen maallinen taipaleensa päättyi kesän kynnyksellä 3.5.1954 Tarvasjoella. Vaimo, Anna, muutti samana kesänä Lietoon.

Tämän tarinan muistelussa minua on paljon auttanut Jaakko Uusitalo.

Eino Samsten